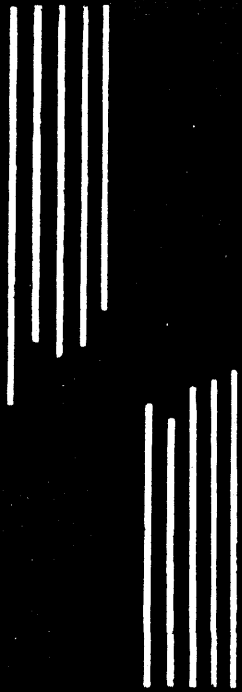

MUU SIIKA- LEHT

1931

OKTOOBER

Nr. 10

Muusikaleht

Pää- ja vastutav toimetaja **Riho Päts**

Toimetus: **Leenart Neuman, Riho Päts ja Tuudur Vettik**

KAASTÖÖLISED:

TALLINNAS: prof. J. Havik, E. Aav, R. Kangro-Pool, prof. A. Kapp, H. Kompus, A. Krull, R. Kull, prof. A. Lemba, prof. T. Lemba, M. Lüdig, V. Nerep, H. Prants, R. Päts, M. Saar, R. Saving, prof. J. Tamm, J. Vaks, T. Vettik, E. Võrk j. t.

TARTUS: H. Eller, J. Kraut, K. Leichter, L. Neuman, prof. dr. med. H. Rammul, prof. dr. phil. A. Saareste, dr. med. E. Saareste, J. Simm j. t.

TEISTES KODUMAHA LINNADES: Joos. Havik (Kuresaare), F. Klement (Valga), V. Krull (Pärnu), P. Laja (Pärnu), E. Mesihinen (Rakvere), H. Rossman (Viljandi), K. Tuvike (Tõrva), K. Veeber (Türi), J. Välbe (Narva), J. Zeiger (Paide) j. t.

VÄLISMAAL: prof. H. Klemetti, prof. dr. J. Krohn, prof. S. Palmgren, mag. M. Turunen (Helsingi), S. Ranta (Viiburi), V. Siukonen (Sortavala), A. Ebel (Berliin), G. Krause (Varssav, Pariis, Milano j. t.), B. Lamey (Riia), prof. A. Cmiral (Praha).

Muusikalehe tellimishind:

E. Lauljate Liidu liikmeile — aastas	2 kr. — s.
Teistele	2 kr. 25 s.
Välismaale	4 kr. 50 s.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Muusikalehe väljaandja: **E. Lauljate Liit.**

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lai t. 12. Telefon 431-82.

SISUKORD:

Kas laulupidu või muusikapidu —
R. Tobias †
Mälestusi laulupidude algaegadest —
H. Prants
Mälestusi Fr. Saebelmann'ist — P.
Valgemäe
Rudolf Watzke — L. Neuman
Laulmiseõpetusest koolis — R. Päts
Koorijuhatamise tehnikast—V. Nerep

Variazioni senza tema — Rahvasuust
Kuidas meie heliloojad veetsid suve
Eesti runoviisid välismaa arvustuses
Arvustusi
Mitmesugust
Lõbusaid lugusid
Pilte
Illustratsioone
Karrikatüre

Järgmine „Muusikaleht“ ilmub novembri alul čehhi muusika erinumbrina

MUUSIKALEHT

KAS LAULUPIDU VÕI MUUSIKAPIDU?*)

R. TOBIAS †

*Kuigi Tobias'e artikkel kirjutatud ligi veerandsada aastat tagasi, on see oma mõtteilt nii värskel — ja meie aja-
legi huvipakkuv. Seepärast avaldab
toimetus selle ühes järelsõnaga.*

Toimetus.

I.

Pole just väga tänuväärt ülesanne vana traditsiooniks saanud asja kallal raputada. Et uusi teesid ette ära tähendada, lähevad tõsised kunstiteod tarvis; sõnadega polemiserimine ei jõua õieti midagi tõeks teha.

Olen igatahes viimane, kes laulupidusid hukkamõistma hakkaks; kulturaline tähtsus, mis nende ettevõtete kannul käis, ei lase ennast kord juba mitte salata. Niisama ei asu ma ka hra A. H. seisukohal (tema artiklist „Isiklik arvamine“ paistab välja, — ilma et ta seda otsekohe välja ütleks, — et laulu pääle kui spordiharjutuse pääle tuleb vaadata, ja mõõduandvaks kammertoniks lauluasjades seab hra A. H. Soome sotsialdemokratide otsuse üles), selleks oleks mulle kunst siis ikkagi veidike aristokratiline.

Igatahes on aga laulupidu (event. muusikapidu) ettevõtmine ainult veel ajaküsimus, tuleb aeg, tuleb nõu; ega sa veerevat ratast takistada ei saa, varem ehk hiljem, aga sihile jõuab ta ikka. — Nagu üleüldse laulu eeltingimine teatav hingeline dispositsion on, vähemalt olema peaks. niisama on ka lugu laulupiduga ehk lauluga „en gros“; ka siin peab põhjus laulmiseks ehk mängimiseks antud olema. Nii oli see I. laulupidu juures; kes seda ühes elas, teab missugune meeolelu kõiki ühendas: pühitseti ju rahvuse iseteadvuse sündimist. Praegu on üks prosaline kaineksaamise aeg käes. — Vanasti seisis Egiptuses samm, kust seest koidu ajal imelikud helid kostivad. Kas Memnoni sammalgalgi siis meie juures enam helisema ei hakka? Vististi hakkab ta, olgu ta kas ühes ka rahvalige-laul. Aga viimaseks oleks veel aega: niipalju kui meil, ka kunstis, edu on, niipalju on meil ka tulevikku ja põhjust laulmiseks. Vanasti aitas laulupidu pääasjalikult ka hulkade suggestion kaasa, et rahva pääle, mis õieti nagu puhast

*) Avaldatud „Postimehes“ nr. 9 ja 10 (24. ja 25. sept.) 1908. a. Kirjaviis muutmata. Toim.

paberileht oli, kõige primitiivsem muusikavorm nii suurt mõju võis avaldada. Nüüd on ajad muutunud, ja ma kahtlen, kas nendesamade eeltingimiste all seesama mõju välja tuleb. Kas oli tol ajal õieti kunsti tõsisel mõttes tarvis: ilma selleta laulis igauks kaasa kel „aga õhk oli“.

Lauluga on nüüd lugu teine; kuidas näevad näituseks meie koorid välja? (Peame silmas, et siin mitte arv mõõduandev ei ole, vaid häädu). Küll leidub koorides vaimustusele valmis noori, küll oma kuldsetest mälestustest end toitvaid vanu lauluveteranisid, ka pehmeid iseloomuta olluseid, — aga keskealine rammutuüpus, meeste tõsine tuum: „tõrrepõhja passid, terasest tenorid“ puuduvad — kui nad just ka mitte kõrtsis lõõtsapilli saatusel oma häält ei tõsta, siis ei ole neil igatahes kooris laulmas käimine mitte küllalt mehe vääriline. Elu on tõsine, mis selle tühja laulupirinaga veel aega viita!“ Ma ei arva tõest lahku minevat, kui ma osa sellest leigusest laulu vastu just koori labase kirjanduse arve päälle panen: ilma õige tuumata — aktsendi- ja modulatsioonivaesed, shablonilised — õllega leotatud kadakliste lauluvennastuste ja „singkränzchenite“ k a m a, niihästi algupäralsed kui ka viletsasti nelja häälele „seatud“ operipalakesed, — k õ i k see pole meie Eesti kõhule tüse küllalt. (Muidugi on ikka mõni kuldtera hulgas, L ä t e s t veel kõneltamata; sellest räägime allpool).

Küll ei taha keegi seda tunnistada, aga tõeasi on, et need laulud enam ei tõmba; küll kuulen ma kuidas kooris protesteerivad: „Nii-suguseid lihtsaid laulusid nimelt on meil tarvis, mis melodiliselt kõlavad ja kerged kätteõppida on, kunstlik kontrapunkt, mida need uued meile päälle sundida tahavad, ei kanna r a h v u s l i s t l a a d i, on pikk, igav, raske...“

Sää!l vaikin.

Küll olen Kalevipoja ristirästi läbi sorinud, et seda iseloomuta, sentimentalist tundmuseviisi sää!l leida, mis nõndanim. „ilusate“ laulude pääjoon on, ja mida nüüd veel Eesti laadiks ristitakse. Täitsa teine vaim lehvib Kalevipojast. — Ka see paneb mind imestama, et kooride numbrilist kogu silmas pidades, nii vähe püüdmit nende poolt avaldusele tuleb, just ka tehniliste raskuste äravõitmisel teine teisega võistelda. See oleks nimelt o l ü m p i l i n e s p o r t. Ehk kas peavad meie XX aastasaja nooditegijad ainult Silcheri ja Abti vormide sisse ikka sedasama vana soga valama; oleks niisama, kui keegi tahaks meistri Veizenbergi käest nõuda, edaspidi ainult pottisid valmistada, et enam ostjaid leida.

Teame väga hästi, et ka väärtuseta kokkukõla mõnikord ja teatava tingimiste all ja mõtete ühenduste tõttu mitmet sugu mõju võib avaldada. Võtame näit. mõju, mis alpisarve lihtne melodia Byroni Manfredi pääle avaldab, ja seame selle kõrva tuska, mis kabeli kella ilmsüüta helid Fausti rauga sees (II. jaos) sünnitavad. Kuis võiks seda seletada, et laululugu, mis haljas metsas toredasti kostab, — laul, mis armukese akna all õõpikuga võistleb, k o n t s e r d i s a a l i s ä s t h e t i l i s e m õ ö d u p u u g a kõrvale päris kõrvalops

on, — kui mitte sellega, et siin mitte muusika väärtus mõõduandev ei ole, vaid ümbrus ja mitmed teised põhjused (mitte laul enesest ei ole ilus, vaid meie ise oleme vastuvõtlikumad).

Aga tagasi laulupidude juurde. Sää! peame esiteks küsima: mis mõju ja vilja saaks laulupidu v a n a tüpuse järel praegu tuua? — Küll mitu asjaolu peaksid ühes mõjuna, kui üleüldse nii suurt osavõtmist (tõesti häade kooride — mitte ainult kokkujooksjatest, selleks kokku kraabitud kooride poolt) korda seadma, et mitte vanad, õlanukkisid kehitades, põlates ei lausuksivad: Äh, mis ikka, vanasti oli kõik nagu suurepäralisem.“

Meie saaksime piduplatsil siis kuulda, kuidas koor A paremini laulab, B pahemini, jne.: tõesti otsatu suur lõbu! Saaksime edasi akustilist kontrolli teha, kui kõvasti umbes mõnituhat kõrisid koos mõjuksivad. Õpetlik! Selle juures tõuseks aga ometigi kahtlus südamesse, kas niisugune ühekülgne koorilaulu kultus iseenest juba ka rahvakunsti edu esitab, kas ennast rahva hing selles peegeldada võib, kas üleüldse see saadus, mis igaüks kodu viib, ka garanteeritud eht on? Nüüdsel ajal seisame „lääbikäimise tähes“, inimesed on teine teisele lähemale nihutatud, kui tol ajal, kus nad sadanded verstad jala oma Mekka-Medinasse rändasivad: seda mõju, muljendit, pidust, kui vanasti, ei saaks nad enam; asi on juba nagu kulunud. Üks tähtis asi oleks ka, kui meie oma suurepäraliste toodetega natukene uhkustada saaksime. Aga kui nüüd päältkuulajad muulased lausuksivad: «Ничего, голоса так себѣ, впрочем страшный гвалт*)??...

II.

Et kooride institutsion kord olemas on, olgu ta nüüd meie kohane ehk mitte, siis tuleb meil temaga rehkendada; aga kui juba, siis ka tarvis nõudmised natukene kõrgemale kruuvida: tarvis iseloomuliku värviga häälematerjali (kui vähe leidub näit. alto kōla); ka teisi tüpusi R o m a n i ja S l a a v i rahvuste eeskujul tuleks meie koori kõrva juurdeluua, nootide kirjandusele värsket verd, banal viisile ka elustavat akzenti ja dissonanzi pipart sisseajada. Teine asi on, kui kuskil maanurgas käputäis lauluhimulisi kättesaadavaid kergeid laulusid nii hästi kui nokad ulatavad, ära laulavad, ehk jälle kui avalikul rahvapidul tuhanded kunstinõuete vastu patustavad. Pääasjalikult tuleks ka kunsti esitajatele sõna anda; aegamööda saab ka nendest aru.

Kõigeeks selleks oleks tarvilik laulupidu asemele edaspidi m u u s i k a p i d u laiema alusel seada. Iseenesest mõista tuleks pidule hoopis teine siht, teine sisu anda: siin oleks kunst o t s t a r b e, mitte ainult kulturaline abinõu. See põhjendaks täiesti pidu tarvidust, oleks tõesti põhjust kokku tulla ja laulda. Muidugi nõuaks ettevalmistused aastaid; mis sellest?

Sää! oleks siis esimene mure, juba Lättest algatud põoret

*) „Pole viga, hääli sää! on, kuid muidu segane müra!“

muusikakirjanduses läbi viia, et nii lauljatel kui mängijatel midagi parajat ja aja- kui ka rahvuse kohast oleks; tehnilised raskused, pikemad vormid ja tõsisem sisu ei tohiks kedagi ärakohutada, kui asjad aga muidu muusikalised on. Selle sammule on aga peaaegu võimatunud takistused teel ees. On ju oma heliloojad; nad kirjutaksivad küll ka, aga kes seda äratrükib? On kirjastajaid, need trükkisivad oma rahaga, aga kes ostab? On koorisid, need ostaksivad paar eksemplari, (üksikud hääled saavad vana kombe järele ikka veel ümberkirjutatud) laulaksivad ka, aga kes nendest aru saab, kes tahaks endiste mahedate toodete järel niisugust „inetumat“ muusikat ülepää kuulda?.. Kas peame siis käed süle panema, ehk ometigi kohe adra külge?

Et kõigile kolmele korraga abi muretseda, oleks energiat tarvis — keskkohta — muusikaseltsi, sõna kitsamas mõttes, elule kutsuda, kes asja oma toimetada võtaks, kes viiside väljamõtletajatele pääle käiks ja vastu tuleks, noodi-kirjastajaid vapustaks ja instrueriks, jõudusid eeskujulikuks kooriks kokku tõmbaks (kes kõike nõudmisi täita võiks) — edasi võiks selts uusi toodeid ettekanda lasta, et rahva maitset nendega äraharjutada, liikmete aastamaksudega ja kontsertide sissetulekutega opereerida, et trükkulusid ja laialelaotamist katta; võiks teoreetilisi-praktilisi hääleseadmise ja muusika-ajaloo kursusi küla muusikajuhtide jaoks võimalikuks teha, kui võimalik, ka häälekandjat välja anda, et kõikide uute vooludega alati ühenduses seista, — ja mis kõike veel võiks teha!

Mõju oleks suur, saaksime nägema, kuidas uuele ka eluõigust ja rahvalikku tutvust (popularisatsioon) osaks saaks, ja meie oma tundmuseviisi omades lauludes võidule pääseks. Heliloojad saaksivad hoopis teise hoo, tungiksivad ikka sügavamale, uusi talentisid tuleks juurde, ühekülgsede kooriharjutuste asemele astuks suurem mitmekesisus, maitse saaks kõrgemad normid, — ja siis oleks aeg tulnud, kus üldine muusikapidu toime tuleks panna — meie saaksime otse selle poole tõugatud. Eeskavale tuleksivad laialised piirid seada, nii et ka nõrgemal jõuul kohta oleks. Ettekannete keskkohal seisaks klassika oratorium; võtame näit. Haydni „Aastaajad“, mis nagu selleks loodud, oleks.

Lauljate hulka sid tuleks gruppdedesse, kas kohaliste ehk häduse ja iseloomu põhjusemõtete järele, jaotada; igal asutusel oleks oma seisupaik: sääl keskpaigal näit. silmaksime viljandlasi, kes oratoriumis lõikajate laulu hõiskaksivad, natukene paremal pool oleks Võru mehi näha, kes jahikoori põrutaksivad, pärnulased — viinakobaratekorjajaid esiteleksivad, tallinlased tööd ülistaksivad, aga meie Tartu gruppe vast kevadelaulu ette kannaks; igatühele saaks midagi; vägevad fundamental-koorid (lõpunumbrid müristamise szena) jääksivad kõigi Eesti kooride ühendatud õlgadele kanda. Need on ainult üleüldised näpunäited, omal kohal võib ju kõik paremini korraldada ja välja töötada.

Ühendada tuleks piduga kõigi Eesti kunstnikkude **kongress**; sellel oleks otstarbekas muu seas ka noori talentisid üles leida, läbi katsuda ja teesid otsida, kuidas neid edasi aidata. Ühes võiksid kunstnikud solodes ja ensembles rahvale kõige esimest pakkuda, ja meie saaksime kord ka kõike järjestiku kuulda, ja võrrelda, kes neist paremini oma asja oskab.

Oratoriumide ja (operite) pääosade ärajaotamise kindlakstegetamiseks oleks vaja hindajaid (Jury) kokkuseada, kus ka muulast arvustajad istuksivad, et parteilikku eestkostmist kõrvale hoida...

Kui siis laul ja mäng kõikides kaleidoskopi värvides säten-dama hakkab, oma ja võõras, lihtne ja keeruline, klassika ja modern; kõik tundmuse skala, kõige õrnemast liigutusest kuni affecti algjõulise avalduseni, oma kolde aated ja üleüldised inimesesoo idealid — kui kõik see ühes meid porisest mullapinnast natukene kõrgemale tõstaks, siis oleks midagi kodu viia, vast veel enam kui I. laulupidult. Rahva iseteadvus kasvab, nääksime, et meie sugugi särased Gambrinuse kangelased ei olegi, kuidas joogilaudades laulsime, sugugi säärased Seladonid, kuidas armulaulud õhkavad; ei ole ka meie patriotismus niisugune tühine sõnakõlks, milleks nõndanim. „Heimatlieder“ teda laiaks sõtkuvad.

Meie armastaksime oma, mitte sellepärast, et ta meie oma on, vaid et ta täiesti isesuguseid keeli meie põues helisema paneb; meie armastaksime ka võõrast, arusaades, et suuri üleüldiseid kunsti idealisid olemas on, mille palmide pärast kõik kultura-rahvad võitlevad. —

Parislased pole sugugi halvemad isamaalased kui meie; väganad just „Prussiens“ (preislasi) ei armasta, aga Saksa klassikeridest peavad nad lugu, (enam kui sakslased ise oma mälestussammaste-haigusega); olen ise näinud, kuidas nad Beethoveni juures nii ennast unustasivad, et tüki keskel müraga kordamist nõuti; igaüks teadis väga hästi, et tükk pooleli oli. Nii nõuti ka operis terve etenduse kordamist (Wagner). Igast recitali programmist leiame Bach, Brahms ja teisi.

Meie oleme tillukene rahvas, aga — „Lembitu päike, ennäe! ka meile naeratab tema.“

□

Toimetuse järelsõna:

Aeg peaks olema juba täis! Mida R. Tobias umbes veerandsada aastat tagasi kirjutas muusikapeo kohta, peaks nüüd leidma teostamist. Tobias'e terane vaimusilm ei eksind! Eks olegi meil juba mõnd aega pakitsend südamel: laulupidu senise korralduse ning kava järele tundub puudulikuna! Tulevane, X laulupidu, ongi ses suhtes leidnud värskema ning mitmekesisema vormi: esinevad üldsegakoorid, üldmeeskoorid, erisegakoorid, erimeeskoorid, naiskoorid eraldi ning üheskoos.

Aga tundub ikkagi: sellest on veel vähe! Me tunneme oma laulupidude suurt ning ülevat mõju kogu meie rahvale; laulupidudel on kõrged traditsioonid, nad on haaravad isamaa-pühad. Jäägu nad sarnaseiks! Kuid ühendagem laulupidudega *eesti muusika-nädal*! Kui meie suurte laulupidude hiilgus meelitab

kokku ka muilt mailt suurel arvul külalisi, siis saavad viimased meie muusikaloomingust vaid ühekülgse pildi. Aga meile endilegi on tarvis rohkem. Kui meie kord võtame ette nii suure ning laialthaarava toimingu, siis kasutagem seda viimase võimaluseni.

Ja meil on ju ka ometi midagi! Meil on sümfooniaid, oopereid, oratooriume, kammermuusikat, koori- ning soololaule. Ja muusikanädalal tuleksid ettekandele parimad igalt alalt. Muusikanädalal tuleksime toime igasugu kontserdega: sümfoonia-kontserdid, parimate kooride kontserdid, solistide-kontserdid, ooperietendused, oratooriumiettekanded, kommermuusika-kontserdid jne.

Ka mitmesugused muusika-pedagoogilised loengud ning helikunstnike kongress võiksid leida aset. Nii saaksime laulupeo puhul kaasa tõmmata kogu meie helikunstnike pere ja pakkuda igakülgset parimat meie muusikalisest olemasolust. See annaks siis perioodiliselt tunnistust meie helikunsti arengust ja saavutustist kõigilt aladelt, kõiges tema kunstilises küpsuses. Laulupidu ja muusikanädal — see oleks täiuslikku, — see võiks pakkuda huvi täiel määral nii omadele kui võõrastele. Ning sarnane perioodiline (iga 5 a. järel) esinemine, eks see kohusta ning innusta meid hoogsamale töölegi kõigil aladel, ning see tuleks meie helikunsti arengule suureks kasuks. Muusikanädal võiks alata mõni päev enne laulupidu ning kesta pärast edasi. Liulupidu aga kõlaks keset seda võimsalt, suure ülemlauluna sünnimaale!

Et muusikanädalat läbi viia, seks peaksid muusika-organisatsioonid ühinema: „Estoonia“, Akadeemiline Helikunstnike Selts ja Lauljate Liit, need peaksid juba aegsasti käed külge panema! Ja ühiselt!

Katsugem sellega tulla toime! Meie aeg kohustab meid selleks!

Kirikumuusika alalt

10.—15. aug. s. a. korraldas Kirikumuusika Sekretariaat Tallinna pedagoogiumi ruumes prof. A. Topman'i juhatusel kirikumuusika kursused. Kursused olid ette nähtud köster-organisatsioonidele, koorijuhatajatele ja ka muudele õppejõududele, kes kirikumuusika alal tegutsevad. Õppekavas oli teoreetiline ja praktiline osa koorilaulu harmooniast, koorilaulu tõlgitsemine ja ettevalmistav juhatamine, tegelik kooriharjutus jne.

Et igakülgset tutvuda muusika käsitamisega jumalateenistusel, korraldati Tallinna Jaani kirikus igal õhtul kirikumuusikalisi ettekandeid. Eriline rõhk pandi just tegelikule koorijuhatamisele.

Samalaadilised kursused olid ka Pärnus Pärnu praosti A. Grünberg'i korraldusel 24.—29. augustini. Osavõtt oli

elav mõlempool. Ligi 80 tegelikku koorijuhti tegi hoolega tööd ja osavõtjate tõenduse järele viidi nii mõndagi hääd ja värskendavat koju kaasa.

Aasta alul esitas helilooja A. Läte konsistooriumile kirikumuusika asjus mõtteavaldusi, mis muu-seas puudutasid ka agenda kavandit.

Nagu nüüd E. Kirikumuusika Sekretariaadilt kuuleme, kuulub see liturgilise komisjoni otsustamisele. Erateel teavad aga Kirikumuusika Sekretariaadi tegelased, et agenda kavandi kohta on tulnud palju otsuseid ja arvustusi kui kodu- nii välismaalt, mis üksteisele risti vastu kõnelevad. Enne liturgilise komisjoni lõppotsust ei saa K. M. Sekretariaat võtta ega avaldada mingit seisukohta.

MÄLESTUSI LAULUPIDUDE ALGAEGADEST

H. PRANTS

(Järg)

Eesti esimese laulupeo ja ta ettevalmistuse erinähetest

pakub maintuid numbris J. A. Virkhaus'i kirjutis mõndagi õige huvitavat. Nendele sooviks lisada omalt poolt mõnda. Kindlate faktidega tõestab autor minu laulupeo-kirjutises väljendatud vaadet, et peaaegu kõik meie vanemad laulupeod on peetud „olude kiuste“ tungides „läbi tammise tänava, läbi vaskise värava, terasesta tornidest“. Ei lastud end kohutada raskustest, mis teele ette tikkusid, vaid püüti teostada pidu mistahes hinna eest isegi sel puhul, kui ametlik luba jääks tulemata. Siis oleks ta teostatud kas või killustatult kontsertidega kirikute jne. Ning kui peo ettevalmistusel kerkisid esile keelud ja kartused, tekitades tormigi, löi need surnuks „pidu hing“ isa Jannsen oma mõjuka sõnaga: „Edesi!“ Ja julge päralt on võit, pidu tõi parema tagajärje kui seda ta asutajad oleks usaldanud unistadagi.

Otamatuid suuri tagajärgi töid juba peopäevad. Oli näidatud meie maa kultuurikandjale, et eestlased suudavad küllalt väärlistena nende kõrval seista ka laulupidude pidamises. Sest see oli suurepärane, kuulda saksa lauljatelt võidulaulmise puhul hinnangut: „toredalt esitatud!“ Selle olid eesti lauljad saavutanud hoolimata lühikesest õppimisajast ja asjatundjate õpetajate puudusest. — Seegi väärib täit tunnustust, et peotegelaste ainus ühine laulupeo — esimene sarnane katse eestlastel — täiesti õnnestus. Õige on M. Lüdigi ütetus: lauljad olid teinud hügla töö (lhk. 157).

Eristil tähelepanu nõuab autori seisukoha võtmine peokomitee presidendi A. H. Willigerode teguviisi kohta. Kuna ta oma kirjutises kõneleb kaastegelaseks isatpidu asjatundlikult, selle juures olles täiesti erapooletu, aitab tema selgitus vist kaotada mõndagi väärarvamist, mis viimasel ajal signinud selles asjas, eriti Koidula kirjaees Kreutzwald'ile esineva ütelse mõjul, W. v a e n u l i k - k u s e s t peo kohta. (Juba varemalt oli avaldanud umbes sama mõtet J. väimees dr. Rosenthal oma teoses: „Kulturbestrebungen“ jne.). On arusaadav, et Jannsen'i sõpradele tundus võõrastavana, miks peokomitee esimeheks polnud kogu ettevõtte isa ja hing (Jannsen), vaid saksa soost pastor. Et see päälegi sündis kuberneril soovitusel, mis tundus päälesurutuna, pahandasid mõistagi ka teised peo ettevõtte kaastöötajad. Aga oluliselt ei toonud W. presidendiks olemine peole mingit halba, küll aga mõndapidi tulu. Seda tundis vist Jannsen ise kõige paremini ega seisnud selle vastu, et W. nimeliselt esines peokomitee juhina, kuna t e g e l i k u l t oli selleks ikka Jannsen. Willigerode nimi peokorraldajate eesotsas aitas selle kordaminekule mitmeti teed tasandada, mida näitab ka Virkhaus'i kirjutis. Tema oli Tartu saksa seltskonnas teatavas mõttes autoriteediks ning tema kaastöö laulupeol mõjus suurelt, et Tartu linnavalitsus ja muud juhtivad asutised olid peo kohta võrdlemisi hääsoovlikud. Peo ajaks olid linnamajad rohkelt ehitud lippudega, mitmedki saksasoost majaomanikud (eestlased muidugi ka) andsid tegelastele enda juures ulualust jne. Vististi oli seegi W. teene, et „Tartu saksa käsitöölise selts“ („Handwerker Verein“) lahkeid oma ruumid avas tegelastele. (Võib oletada sedagi, et W. näpunäitel Tartu politseimeister tarvitusele võttis kõikava abinõu peo ajal kõigi pahanduste eemalehoidmiseks, mis vast oleks võinud peokäigule kuidagi varju heita: ta laskis peo eel vangistada kõik politsei silmis kahtlased isikud Tartus).

Koguni vastandliselt kui mõningates eesti ringkondades, vaadati „kõvade“ sakslaste juures kõnesoleva W. tegevusele. Selle kohta on minul esitada väike huvitav episood noorusea mälestustest. 1869. a. sügisel olin isaga võõrsil Tartu ligikal Marama mõisas, isa tuttava mõisarentniku Keerbergi juures. Muidugi tuli kõne laulupeost ja K. oli selle õnnestumiseni väga vaimustatud. Tähenas aga, et mõningad saksa ringkonnad, kes oma kivinenud vaate järele eestlasi hin-

dasid ainult „harimata talupoegadeks“, on olnud peo pärast pahased, kuna see ajavat eestlastele pähe kes teab mis uhkust ja ülbust. Nad kurjustanud mitte ainult eesti tegelaste (esireas Jannsen'i) „halpimise“ pärast, vaid nimetanud narriks ka Willigerode't, kes talupoegadega ühes kiili jooksvat.

Muidugi on arusaadav, et W. kes oli noorest saadik kasvanud ja liikunud kõrges saksa õhkkonnas, ei võinud omada eestluse kohta niisugust soojust ja poolehoidu kui eesti oma tegelased. Aga et ta oma moodsi oli rahva sõber, selles pole kahelda.

Selgelt ja tabavalt esineb W. ilmavaade ja ta seisukoht kodumaa küsimustes tema toimetatud „Tallorahva Postimehhe“ aastakäigus a. 1857—1858. Tema nõudis ja püüdis selles eesti rahvale edu ja tulu, kuid eeldusega, et see püsiks igatahes talurahvana ja ei „kipuks saksa tuppa“.

Mis aga Willigerode'l tõepoolest õige soojalt südamel seisis, oli eesti muusika edu ja tõus, mida ta oma kihelkonnas igapidi kosutas ja toetas. Aga jõudu ja võimalust mõõda hoolitses ta ka üldiselt eesti laulu ja veel enam pasunamängu eest. Ta toimetas ise mitmed eestikeelsed laulukogud ja noodivihud: „Laulo salgokenne“ ning „Meie omma laulo“ 2. osas. Viimase teose nimega näitas W., et tal oli püüdeks eesti kirjanduses soetada algupärast lauluvara. Kõigiti mõistetakse, et ta oma jõudu pani rakkesse ka laulupeo töös.

Willigerode õhutusel ja ettevõttel korraldati mõni aasta pärast esimest laulupeo Tartus ka esimene eesti muusika kontsert, mida tunnustati kordaläinuks.

Aga vaatamata tema heatahtlusele „meie armsa rahva“ kohta ei suutnud W. veel mitte sõbruneda eesti rahvusliku liikumisega, mis temale tundus soovimatu nähtena.

Eriti kujutab seda W. vaade „Eesti Kirjameeste Seltsile“. Kui a. 1876 käsile võeti II eesti laulupeo korraldamine, arvati kohaseks seekordki W. kutsuda peokomitee juhatajaks, lootes sel teel kindlustada peole saksa ringkondade poolehoidu, millise soovi W. muidugi rõõmuga täitis. Kui aga pärast peakomitees kõnesse tuli küsimus, milleks tarvitada võimalikku peotulu jääki, päris W. kindlat otsust selle kohta, et jääk läheks ainult eesti muusika edendamiseks. Komitee enamus arvas aga teisiti; ei tahtnud teha kapitali kohta, — mida polnud veel olemaski, mingit kategoorilist otsust. See nukrustas Willigerode't niivõrt, et ta komiteest lahkus. Oma teo õigustamiseks avaldas ta kirja „Eesti Postimehes“, milles seletas: tema nõudvat ja püüdvat ikka kogu maa tulu ning ei võivat sellepärast olla nõus, kui esile tõstetakse mingit eriosa; näiteks ei olla tema meelest õige, kui pidutulu määratakse vast „Eesti Kirjameeste Seltsile“. Ta olevat üldiselt kiil päri seltsi sihiga, aga ei saavat leppida ta põhikirja määrusega, mille järgi seltsi esimees „peab olema, kui võimalik, eestlane“. See olevat lahkuminek maa üldhuvidest. — Vist olid aga W. tagasiastumise põhjused tõsisemad kui need, mis ta avalikkuse ette tõi. Kujukas on, et peo komitee otsis ja leidis W. asemele veelgi tüsedama saksa seltskonna juhi, et ikkagi seista Tartu võimumeestega hääl jalal: linnapäa prof. Oetti ngen'i, kes ei jaganud W. vaateid.

Vahemärkusena olgu mainitud, et saksa seltskonnas kõnesoleval ajal leidis õige rohkelt teisigi Willigerode sarnaseid eesti sõpru (estofiile), kes õige soojalt kaasa tundsid rahva huvidele, eriti muusikaedule, millest „Muusikalehe“ eelmainit. number toob mitmeid näiteid, muuseas Kooraste parunipreilist, kea Kanepi meeskoorile lipu valmistaja ja sellele maaliskohase sümboli ning Uulu härrastest, kes eesti laulupeolisi oma laual võõrustasid, mõisnik nelle kõne pidas jne. Kuid sellejuures oli nende rahvasõbralikkus ikkagi piiratud, ning pärast, kui eestlaste seas hakkas mõjule tõusma „Sakala“ nimega seotud enamnõudlik vool, muutus see koguni kahvatuks.

Esimese laulupeo korraldamise suured raskused

Omaga kirjutises eelmainitud numbris „Tähelepanekud I laulupeo ajast“ tegin märkuse, et kõnelen peo teostamisel olnud raskustest mõnda „teisel puhul“. Seda lubadust tahaksin nüüd täita. Palju pole mul aga ette tuua, sest eelmaini-

tud J. H. Virkhaus'i kirjutises „60 aastat I laulupeost“ ja M. Lüdig'i „Esim. üld-laulupidu“ on suurem osa sellest öeldud, mis mul meeles mõlks. Mõnda mainin ometi täienduseks. Huvitav on Virkhaus'ilt kuulda saada, et korra tõesti peo-komitees küsimus kõnele võeti, kas üldse pidu pidada. Vastuses, mis Jannsen selle kohta andis; „ärgem andkem kuradile maad“, ilmub selle harilikult argli-kuks arvatud isiku sisemine mehisus täies suuruses. Et aga komitees kahtlused tekkisid on väga arusaadav. Tõkkeid ja kütkeid peo ettevõttes oli palju ja mitmesuguseid.

Esiteks juba aineliselt. Meie ajal ei ole sarnase suure ettevõtte juure asumine muud mõeldavki, kui pole teatav rahaline kapital käepärast. Esimest laulupidu teostama asuti aga täitsa tühja käega. „Vanemuise“ selts, kes peo algatajaks, seisis ise alles asuniku eas ning elas napilt „peost suhu“. Krediidi nõutamiseks pidid tegutsema seltsi juhtivamad jõud, kes aga isegi olid enamasti varandusliselt kehvad. Nii siis tuli otsida laenu kaugemalt kas või lähestes summades, mida saadi (nagu erateel teada) eriti eesti ärksamast ja ka jõukamast maakohast Holstrest, kuna Lüdig'i teatel Helmes — vist mujalgi — korraldati korjandusi. Teadagi tulid sel teel kokku ikkagi vähesed summad. Et aga peo-komitee nendegagi oskas ja suutis nõnda talitada, et kõik hädalised tarvidused täideti, väärib küll kõige suuremat lugupidamist ja kiitust tema „piskuga maja-pidamise“ kohta. Päälegi kui meele tuletame, et kõik, mis piduks vaja, tuli uuesti nõutada, sest ees leida polnud midagi. Ometi õnnestus pidu ka majandusliselt paremini kui seda keegi oleks usaldanud loota. Pidust jäi puhas jääki umbes 800 rubla, mis kõnesoleval ajal oli juba haruldast suur summa. See raha jäi „Vanemuise“ kassasse kasu kandma ning hõlbustas hiljemini suurelt II laulupeo ettevõtmist, kuna seda saadi eelkuluudeks kasutada.

Koguni teistsugused mured ja hädad kerkisid esile aga teisest küljest. Need olid vaimlised vastuseismised, osalt, nagu eelpool kuulsime, tarretanud sakslaste-mõttelistel, kes ei suutnud sallida mingit eestlaste oma- ja ühistegevust, iseseisvat avaldust, veel suuremad ja kardetavamad aga eestlaste oma leerist. Juba sel ajal, mil üldiselt küll kõiki Eesti tegelasi köitis kindlalt ühistunne isamaa hääks, hakkas esinema pärast laiaks lõheks kasvav lahkmeel mõõdukama ja kõresemelsema voolu vahel. Eriti n. n. „Peterburi patrioodid“ — kelle eesotsas seisis prof. Köhler ja kelle külge liitus hiljem C. R. Jakobson, — olid kodumaalt eemal elades omandanud teistsugused vaated kui need olid siinsetel. Nad heitsid ette Jannsen'ile ta liig saksasõbralikkust, ei suutnud ka nõus olla, et Eesti laulupidu korraldati „rahva vabastamise tänapühana“. Seletati, et eestlastel polevat mingit põhjust tänu avaldamiseks, kuna meil õige vabadus alles puudub jne. Sellemõttelistega tuli vahetada mõtteid Jannsen'il õige palju, et kaitsta oma vaadet, mille järele laulupidu pidi olema kaugelst laululatusli-sem kui ta nimi ütles. See pidi saama üldiselt rahva meeleolu tõstjaks ja hooandjaks edespäevasele tõusangule, nagu see tõepoolest ka sündis. Küll ei suutnud Jannsen peovastaseid „oma usku pöörata“, aga nemadki tundsid ettevõtte kohta sellevõrra lugupidamist, et lausa peole vastu töötama ei hakanud (olgu siis mõnes eriasjas, nagu Willigerode loos). Aga mujaltpoolt tulid „pahast allikast“ igasugused nurjaajamise katsed, millega peokomiteel tuli tõsiselt arvestada, nii et „asjad ähvardasid sassi minna“. Kuna nendest M. Lüdig'i kirjutistes (lhk. 157) juba on kõneldud, jäägu nad siin kõrvale. Olgu ainult see mainitud, et tähelepanu äratas tolleaegse tähtsama tegelase dr. Kr. Eutz-vald'i laulupeolt puudumine, mille üle imestas ka Ungari külalaine, kahetsedes, et temaga peol kokku ei saanud. See nähe tekitas mulje, nagu oleks ka lauluisa Peterburi meeste sarnaselt opositsioonis. Kuid see oletus on alusetu, sest Kr. oma teadete järele oli tal peo ajal parajasti Võrus tegemist hädalist ametasjadega.

Olen need killukesed oma mälestustest siin esitanud käesoleva kirjutise algul avaldatud juhtmõtte kohaselt, koguda ja kirja panna kõike, mis kuidagi aitab selgitada ja valgustada Eesti vanema kultuuriloo arenemiskäiku. Võetagu nad hääks!

(Lõpp)

MÄLESTUSI FR. SAEBELMANN'IST TEMA 80-DA SÜNNIPÄEVA PUHUL

P. VALGEMÄE

Fr. Saebelmann'i hauasammas
Paistu kalmistul

Saebelmann'i suureks nõrkuseks oli alkohol ja see oligi peamiselt ta lahku-
mise põhjuseks konservatooriumist kui ka Peterburgist.

Töötas seejärel kooliõpetajana Karksis oma õemehe, köster Rosenberg'i
juures, kust ta 1880. a. valiti Paistu kihelkonnakooli õpetajaks ja ühtlasi ka
Paistu kiriku organistik. Paistus töötas Saebelmann kuni surmani ja ta loom-
ing peamiselt on päritud Paistu päevilt.

Paistus elamise ajajärk on Saebelmann'il tihedasti seotud oma ametivenna
Peeter Ruubel'iga, kellega nad koos Karksisist asusid Paistu. Ruubel oli tuline
isamaalane ja ärkamisaja meeleolust kaasa kistud, sai temast luuletaja. Oma
esimesed viisid komponeeris Saebelmann siis ka Ruubel'i sõnadele.

Saebelmann oli väga iseloomuvaene ja ebapraktiline inimene ja just Ruubel
oli see, kes õhutas teda tööle. Nii nõudis Ruubel, et Saebelmann igal koolivahe-
ajal komponeeriks mõned laulud. Et Saebelmann'i virgutada tööle, lubas Ruubel
talle iga uue laulu eest honorariks korvi õlut — ja sel viisil Saebelmann kom-
poneeris mitmed laulud. Ühe neist ta oma sõnadele: „Kui vaatan mina silmi
sull", siis kaob vaev ja mure mul“.

Ka asutas Saebelmann Paistu laulukoori, mille eeskavas oli ta enese ja siis
veel teisi isamaisi laule.

Päale orelimängu oli Saebelmann veel hää cellomängija, kuid avalikult esi-
nes ta üldse väga harva. Ainult mõnikord oli ta oma- ja naaberkirikute kont-
sertidel orelil- ja teiste solistide kaasmängijaks.

On saand kombeks korraldada silma-
paistvamaile isikuile juubeli- ja austamis-
päevi, pole siis vahest ka ülearune tuletada
meelde üht vanema põlve muusikategelast
ta 80-dal sünnipäeval.

Friedrich Saebelmann kuulub esimeste
eesti eriharidusega muusikategelaste hulka,
kuigi ta sel alal oma õppimist ei saand viia
lõpule.

F. Saebelmann sündis 14. (26.) sep-
tembril 1851. a. Karksis, kus ta isa oli
köstriks. Pääle koduse kihelkonnakooli
lõpetamist õppis ta Valga õpetajate-semi-
naris, kus Johannes Zimse'lt sai õpetust
muusikas — klaverimängus ja heliloo-
mises.

Pääle Valga seminari lõpetamist asus
Saebelmann Peterburgi, kus töötas kooli-
õpetajana ja organistina. Viimaselt kohalt
aga tagandati ta, sest oma kindluseta elu-
viiside tõttu jättis ta oma kohused hoo-
letusse.

Peterburgis elades astus Saebelmann
ka 1874. a. Peterburgi konservatooriumi,
pääsedes prof. Fanarski' klaveriklassi, kust
aga lahkus kursust lõpetamata.

Ka Paistus jättis Saebelmann tihti organistikohused hooletusse, siis asendas teda jällegi P. Ruubel. Saebelmann oli aga väga hääsüdameline inimene ja hää orelimängija, seetõttu oli ta oma koguduse poolt väga lugupeetud ja ka kooliõpilased armastasid teda väga. Kui Saebelmann pühitses Paistus oma 25. a. ameti juubelit, näidati talle väga suurt austust ning tehti talle kingitusi.

Saebelmann suri Paistus 22. veebr. 1911 ja maeti 2. märtsil Paistu kalmistule. Saebelmanni matusel ainult pooled inimesed mahtusid kirikusse, nii suur oli ta saatjate hulk. Korjanduse läbi koguduses paigutati ta hauale nägus mälestusmärk.

Saebelmanni kõrvale on maetud ühelepoole ta poeg Felix † 1919. a. ja teiselepoole ta abikaasa Elise † 1920. a. Tartus.

Saebelmanni loomingu väike produktiivsus on kindlasti tingitud ta iseloomust. Ka lootsid ta omaksed, et ta saab kuhugi mõne parema koha, kuid ta iseloomunõrkused tegid talle selleski takistusi.

Saebelmann oli aga suur muusikaarmastaja ja väga hää inimene.

Sakalamaa laulupeost 1.421 kr. ülejääki

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna juhatus on koostanud suvel peetud Sakalamaa 6. laulupeo tulude-kulude aruande. Samahästi nagu laulupidu õnnestus muusikaliselt, on ta ka õnnestunud aineliselt.

Tehtud kokkuvõttest selgub, et Sakalamaa 6. laulupidu andis tulusid järgmiselt: üldkontserdi pääsmeist 4.515 krooni; laulupeo-juhi puhastulu 128,59 krooni, einelauast 75 krooni, segaõhtust 240 krooni, seega kõik kokku 4.958,59 krooni.

Kulusid seevastu on olnud: eelkulusid 1930. a. 81,19 krooni, eelproovide korraldamine 108,60 krooni, post ja telefon 42,26 krooni, laulupeo-platsi ilustamine 108,33 krooni, reklaam 242,05 krooni, tegelaste korterite korraldamine 125,75 krooni, trükkikulud 125,65 krooni, tegelaste-peo korraldamine 119 krooni, tegelasmärgid 195,95 krooni, korrapidamine 40,50 krooni, üldjuhtide, — korraldaja ja asjaajaja tasu 500 krooni, laululava ja muud ehitused 1.221,65 krooni, muud kulud 134,56 krooni, seega kulusid kokku 3.045,49 krooni. Laulupeo-kulude eelarve oli säetud kokku 3.500 kroonile, nii et laulupeo korraldajad üldiselt vähem on kulutanud, kui eelarvega lubatud. Lisaks ülaltoodud kuludele tuli aga ootamatult veel tasuda lõbustusmaksu Viljandi linnavalitsusele 491,76 krooni, sest Viljandi linnavalituskogu linnavalitsuse ettepanekul ei pidand võimalikuks laulupidu lõbustusmaksust vabastada, kuigi seda teevad nii Punane Rist kui ka kultuurkapital ja seni on teind kõiki linnad

pääle Viljandi. Ühes lõbustusmaksuga, mille võtmise küsimus Viljandi linnavalituskogus lõplikult otsustati alles augustikuu lõpul, tõusis Sakalamaa 6. laulupeo kulude kogusumma 3.537,25 kroonile.

Seega jäi Sakalamaa 6. laulupeost puhasülejääki 1.421,34 krooni. Poleks aga tulnud tasuda lõbustusmaksu, siis oleks ülejääk olnud 1.912,10 krooni.

Laulupeo ülejääk on tervena esialgu pandud hoiule rahaasutusse ja summa kasutamise viisi määrab edaspidi Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna täiskosolek ühes aruande vastuvõtmisega, kuna aruande lõplikult kinnitab Lauljate Liidu nõukogu Tallinnas.

Vastvalmind aruannet avalikkusele esildades Lauljate Liidu Viljandimaa osakond avaldab ühtlasi suurimat tänu kõigile, kes laulupeo kordamiseks aitasid kaasa.

Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna juhatus.

X üldlaulupeo erisegakooride noodiraamat

X üldlaulupeo erisegakooride noodiraamat on antud trükki. Erisegakooride kavast teatavasti on järgmised laulud: 1) „Sirisege sribikesed“ — C. Kreek, 2) „Laulu võim“ — J. Aavik, 3) „Noored sepad“ — R. Tobias, 4) „Kasehaldjate laul“ — M. Saar, ja 5) „Kaebelaul“ — E. Aav. Erisegakoori noodiraamat jõuaks lauljate kätte jõuluks.

RUDOLF WATZKE

„Muusikalehele“ Berliinist kirjutand L. Neuman *)

Käesoleval aastal tahan „Muusikalehes“ võtta sõna mõne praegusaja laulja kohta, kes rahvusvahelises muusikamaailmas eriliselt on hakanud paistma silma. Ei ole võimatu, et kontserdiline läbikäimine Kesk- ja Lääne-Euroopaga meil jälle läheb elavamaks, kui vahepeäl olnud, ja siis olekski eesti lugejal juba mõni nimi tuttav ja teated ette olemas selle kohta, keda nad võib-olla ise ligemal aastail Eestiski kuulevad.

Kui oma esimeses lauljate-kirjas võtan kõne alla *Rudolf Watzke*’, siis mitte seepärast, et tema lauljana väärriks praegu otse esimest tähelepanu, vaid rohkem seepärast, et ta nime viimasel ajal õige sageli figureerib kontsertelus ja et päälegi tahan temast kirjutada otse värske mõju all, olles kuulnud teda ta kontserdiga alles eile õhtul.

Kui jätta kõrvale passilaulja Aleksander *Kipnis* ja kui lugeda imeilus itaallaste pass *De Angelis* vähemasti juba keskmises vanaduses olevate lauljate hulka, siis on Rudolf Watzke võib-olla ilusaim praegusaja pass noorema lauljas-generatsiooni hulgas.

Kui Rudolf Watzke avas suu ja laulis esimesed hääled, siis ei tundud ma vähematki pettumust, mida varem ta hääle suhtes olin kuulnud, vaid laulja võitis otsekohe oma hääle iluga.

Peab olema ettevaatlik liig kiire otsusega selle kohta, kas tal tõesti on juba loodusest ainuerandlik ilus hääel või on see päämiselt ideaalse kooli vilil. Ütlen päämiselt, sest et Watzke laulu mõjus just ikkagi kool on otsustav, on vastuvaidlematu. Tahan seega veel ütelda: võib-olla on olemas küllalt teisigi, isegi veel ilusamaid loodushääli-passiste, kelle ilu aga kooli puudusel või puudulikkusel ei ole toodud täiele mõjule.

Watzke laulu ilu ja mõju ongi õieti ta suure passi imekerkes, pingutuseta ja sääljuures väga kõlarikkas tarvitamises pianissimost fortenti. Veel rohkem: tundub isegi, et sellel lauljal ei ole erilist muusikaalsust kui seesmise interpretatsiooni nii temperamendi suhtes; ta laulab ja mõjub, pannes oma vormilt ja kõlalt väga kauni lauluga kuulaja pigemini ilutsema, kui et ta teda haaraks või juhiks enese *sisse*. Kõik on tal endastmõistetav kerge, kõik voolab, kõik kõlab, kõik heliseb, kõik kannab, kõik on vaba ja avar. Samuti ei ole ta hääles olemas ulatuse küsimust — kõik on ühteviisi kerge ja sulav. Et Watzke valitseb oma häält erilisel silmapaistvalt, tuli iseäranis nähtavale Schumann’i „Ich grolle nicht“ *kordamisel*.

Samasse vormi oli valatud iga otsustav ja raskem noot kui teisel nii esimesel ettekandel. Juba sellest, et Watzke juures jälgid ja *saad* jälgida ta laulu puht-tehnilist, kõlalist ilu, tahab järelduda, et ta ei kuulu sügavate, haaravate ja mõlgutamapanevate lauljate hulka. Kuid mis seda enam kriipsutas alla, et ta on puht-*laulja talent*, kui siiski mõjub oma lauluga.

Eeskujuline tehnik aevaldub Watzke’ juures ka väliselt, mida meelega tahan märkida ja paari sõnaga kirjeldada nende jaoks, kes ise teind tegemist kunstlauluga või seda õpivad. Kõigepäält — absoluutne vabadus ja pehmus *kehas ja liigutisus*. Watzke ilmub lavale ja lahkub säält peaaegu „laulu“ liigutisiga. Muidugi esteetiliselt mittehaavavalt, kuid äärmiselt, otse ideaalselt vabalt, lihtsalt liikudes. Kahjuks juhitakse liig vähe ja liig harva laulpedagoogikas tähelepanu sellele, *kui* tähtis on *üldkehahoid* laulu *toonile*. Tuleb tihti-pääle aga ilmsiks otse vastupidiseid nähteid, kus laulja teeb „tähtsat“ seisakut, seega juba osaliselt seob ja surub kinni ennast ja oma häält. Ideaalselt pehme

*) Käesolev artikkel on pärit aasta algusest, kuid jooksva materjali rohkuse tõttu oli toimetuse sunnitud selle avaldamisega viivitama.

ja pingutusita on aga Watzke' juures juba kogu näo hoid ja üksikud, heli mõjutavate lihaste rühmad suu ümber. Lõuga ei tõmba ta alla, vaid see langeb enda raskuses — asjaolu, mida laulja peab teadma, mida aga mitte igakord ei juhtu kontserdis ja ooperis, vaid just enamasti ikka vastupidi — tõmmatakse ja surutakse lõug alla ühes üleliigse, pingutatud suu-avamisega. Watzke avab äärmiselt vähe suud kui piaanost nii mezzofortes (selles küsimuses kirjutasin kord juba „Muusikalehes“ nr. 2 a. 1929); suu-avaus kasvab loomulikult, tahaksin öelda — orgaaniliselt, kasvades tooni jõu ja ulatuse poolest. Kes vokaalselt on harjund kuulama, märkab kohe, et Watzke' toon kõlab ikka ja alati suust kõrgemal; ka kõige suuremas fortes, igas kõrges kaetud ehk kinnises toonis (mõlemad terminid annavad põhjust tihtipäälle vale-ettekujutusile) kõlab selgesti ainult pää- ja ninapäälne osa, endastmõista rinnahääle resonantsi alt juurde tuues, kuid läbi vaba kõri ja suukoobaste voolates.

Kõri seis on ta juures rahulik, natuke allapoole juhitud fiksatsiooniga, — jälle omadus, mis annab häälele rahu, pehmust ja ümarikku kõla. Et niisugusel lauljal ka eeskujuline hingamistehnika, on endastmõistetav. Nii laulis temagi Löwe' ballaadis „Der Nöck“ 2½ noodi-rida pika rulaadi ühe hingamisega, mida viie aasta eest ka Tartu lauluharrastajad ja -õppijad imetlesid samas laulus Raatz-Brockmann'i juures. Kuigi vanameister laulis kogu ballaadi päälle selle suure ettekande-peensusega ja veel elegantsema tooniga, siiski oli Rudolf Watzke' laul siinkohal ometi nii täis sulavat, voolavat kõlailu, et kuulajad läksid natuke viisakusetuks muusiku vastu ja laulja viimase tooni järel lasksid kuulda oma imetlusohkeid, mitte ära oodates järelmängu lõppu.

Lühidasti: Watzke on jälle üks neist eeskujulisist ja tüübilisist *bel-canto*-lauljaist, kelle tehnika aga igalpool ja igas stiilis annab ilu ja avaldusvõimalusi, olgu see siis Vana-Itaalia eelklassikas, Schumann'i romantikas, Händel'i ariooso pikas, peetud kantileenis või deklameerivas parlandos, kõikjal lisab ta oma kõlalise vormi ilu juurde. Veel rohkemgi: ta laseb õnnelikult tabada *stiili* muusikalisel iseendast ka vähem iseseisva ja omapärase laulja juures.

Laulukunst kitsamas mõttes on igatahes Rudolf Watzke's võitnud juurde väga silmapaistva *) esindaja ja kui *lauljail* on võimalik kuulata Watzke't, siis mingi ja kuulaku nad — tema laulus on neile palju huvitavat ja palju ilu.

Berliin, 11. jaanuaril 1931.

*) R. W. on laulnud suure eduga ka Viinis ja Prahast ning kuulsat hollandi orkestri-juhi Mengelberg'i kontserdes; samuti on kunstnik esinend Stokholmis ja Pariisis.

Ühe tuntud viuldaja juurde tuli päälle kontserti keegi noormees, paludes autogrammi. Meeleldi kirjutas kunstnik oma nime ta austajale. Kohe palus noormees veel teiseigi autogrammi. Ka selle andis kunstnik meeleldi. Kui aga mees kolmandagi kaardi ulatas allakirjutamiseks, küsis kunstnik imestunult: „Milleks vajate kolme autogrammi?“ Naiivselt vastas noormees: „Jaa, kolme teie autogrammi vastu saan sõbralt ühe Hubermann'i oma.“

□

Puccini ei saand lõpetada oma ooperit „Turandot'd“. Seda tegi mahajäänd visete järele itaalia helilooja Franco Alfano.

Ooperi esietendusel Milaanos „Skala's“ kolmanda vaatuse ajal, viimase stseeni eel, pöördus dirigent Toscanini publikule: „Siin lõpeb meistri töö!“ — mille järel ta teise taktikepiga juhatas teose lõpuni.

Keegi operetiteatri direktor pidi lähemal ajal ühe ettevaatamatult omandatud opereti tooma lavale.

„Mis tuleks sellega teha?“ küsib kapellmeister hädas.

„Teate mis,“ vastab direktor, „te tõusetate kahe esimese takti järel püsti ja ütlete publikule: Siin lõpeb meistri töö...!“

KOORIJUHATAMISE TEHNIKA

V. NEREP

Iga koor on oma juhi nägu — muusikalises mõttes. Koori ettekandeis peegelduvad selgesti juhi võimed, maitse ning intellektuaalsus. Muidugi, koori madalam või kõrgem arenemisaste võimaldab juhile avarama või kitsama tegutsemise, kuid edu on seda kindlam ja kiirem, mida vilunum ja teadlikum juht. Iga juht peab pääle tarvilise muusikalise eelhariduse, mille hulka kuuluvad kompositsiooni teooria tundmine, partituuri lugemine, orkestreerimine ja klaverimäng, omama hää kuulmise, tugeva rütmitunde ja mälu, tundma laulukunsti ja juhatamise tehnikat. Muidugi-mõista omama ka maitse ja rahvusliku ning üldse stiilitunde.

Järgneva kirjutise ülesandeks on tutvustada lugejat juhatamise tehniliste võtetega. Abiallikaina on kasutatud Schroeder'i „Handbuch des Dirigierens“ ja Volbach'i „Der Chormeister“, kuna muusikaliste näidetega on püütud piiruda 9. ja 10. üldlaulupeo nootidega.

Kui küsida, kas juhatamine on üldse õpitav, siis vastame kohe, et on. Niipalju kui asi puutub tehnilisse külge. Kuid on peensusi, mida vaevalt õpetada võimalik, mida ainult suur praktika ja tugev individuaalne joon juurde toovad. On küllalt näiteid suurist heliloojaist, kes juhtidena võrdlemisi keskpärased, kuna tihti seevastu kaugeltki mitte väljapaistev helimees on osutund suurepäraseks juhiks. Loomulikud eeldused seks on, pääle eelpoolnimetatud muusikaliste nõuete: kerge ja vaba, tahtejõuliselt väljendusriikas käeliikumine, haarav pilk, vaimne üleolek, tasakaal ning anne, osata oma kavatsusi ja tahtmisi koorile kergestimõistetavalt selgitada.

Juhatamise üldreeglid:

1) Lõök olgu kindel, selge, otstarbekas ja väljendagu juhi muusikalist intentsiooni. Välditagu üleearuseid konkse. 2) Esimene taktiosa alati ülalt alla, mis on erilise tähtsusega instrumentaalansambli juures. Allalöögiga pörkaks nagu käsi silmapilkselt keskele tagasi, missugusest punktiast algab järgmine lõök. 3) Alati ettevalmistav liigutus, kerge ja vastav järgnevale. Nimeetatud liigutuse ajal lauljad tõmbavad kiiresti õhku endisse, muutuvad tähelepanelikuks ning tajuvad järgneva tempo ja nüansi. Ettevalmistav liigutus on vaja: alguseks, hingamiskohtadel, pääle pause, fermaatide lõpetamiseks, tempo ja nüansside muudatusil, ning üldse lõpetamiseks. Siinjuures olgu tähendatud, et kooris ettetulevad rütmilised ebatäpsused, n.-n. narmendused, on seletatavad peamiselt ettevalmistava liigutuse puudumisega. Erandit nõuavad vahest väga kiired löögid. 4) Juhatada mõlema käega: parem lööb peasisjalisel rütmil, vasak nüansseerib. Tarbekorral ka ümberpöördukt. Kepiga juhatamisel ärgu liialdatagu vasaku käega. Olgu tähendatud, et uemal ajal on koorijuhid taktikepi kui üleearuse heitnud kolikambri. Viimasel on tähtsus vahest orkestri kui ka masskooride juhtimisel, kuna vähema ja keskmise suurusega kooride käsitamisel ta tundub takistavana ja puisena. Kepi puudumine vabastab juhil sõrmed ning võimaldab neile muusikaliselt otstarbekamaid liigutusi.

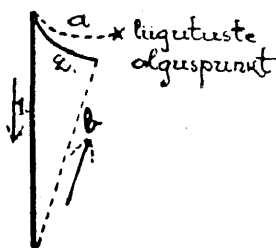
Mitmesuguste taktiilikide juhatamine.

Kaheosalisel taktil on kaks liigutust: alla ja üles.

Joon. 1. (Kõik joonised on märgitud parema käe tarvis, vasak käsi talitab vastupidiselt.)

a) ettevalmistav liigutus (ainult alguseks ja hingamiskohtadel) 1) esimene löök, b) tagasipõrge keskele (ühelajal esimese löögiga) 2) teine löök. Põhimõttelise tähtsusega on küsimus, missugune on õieti sisseastumise, s. t. akkordi

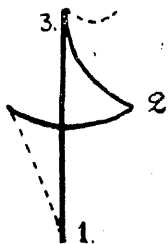
kõlalahakkamise moment, kas löögi algpunkt, keskpunkt või lõpu puhkepunkt. Teatavasti jääb käsi päale iga lööki üheks momendiks liikumatuks. Fr. Volbach seletab selle kohta kategooriliselt, et seks sisseastumise momendiks on viimane — puhkepunkt; vastasel korral ei oleks täpne akkordi kõlavus ja sisseastumine kindlustatud.

Joon. 1.

Joon. 2.

Joon. 3.

Joon. 4.

Joon. 2. a Lauljate sisseastumine mitte a, vaid b juures. Tagasisõrkega löögi juures on see liikumatuse punkt keskel, sel kohal, kust teine löök algab, mis veel kord tõendab, et juht peab allalöögi ja tagasisõrke lööma ühe momendiga. Tagasisõrge iseenesest ei oleks hädavajaline, tema tähtsus seisab selles, et siis juhil on võimalus hoida käsi kõrgemal ja kõigile lauljaille nähtavamal.

Kahelöögilise taktijaotusse kuuluvad: $\frac{2}{4}$, $\frac{2}{8}$, $\frac{2}{2}$ ja $\frac{0}{8}$ või $\frac{6}{4}$ kiiremas liikumises.

Juhatada: Mis sääl kõnnib? (M. Saar), Looja vägevus (Võrk), Tantsides (M. Saar), Üles (A. Kapp), Tuljak (M. Hermann), Valuvõtmise laul (M. Saar), Jaan läheb jaanitulele (M. Saar) jne.

Joon. 3. Kolmelöögilist takti juhatatakse alla, keskelt paremale ja üles.

Kolmelöögiliselt juhatatakse: $\frac{3}{2}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{3}{8}$ ning kiiremas tempos ka $\frac{0}{8}$ ja $\frac{0}{4}$.

Näited: Pulma rõõm (E. Võrk), Puhu tuul (A. Jurjan), Isamaa lipu all (A. Kapp).

Tihti juhtub, et üksikute löökide tempo on niivõrd kiire, et nende jälgimine mitte ainult ei sünnita raskusi ega osutu ülearuseks jõukulutuseks, vaid seetõttu kogu muusikaline ettekanne muutub raskepäraseks ja nüriks. Tüübilisemaks näiteks sel alal on valsi-takt. Siin piiratakse seega, et antakse üksainus löök terve takti kohta: alla, momentaalse sõrkega tagasi alguspunkti. Seda, rohkem orkestraalset võtet, n.-n. ühe-päale löömist tarvitatakse ka $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{8}$ ja isegi $\frac{0}{8}$ taktijaotuses. Koorinäitena võiks olla C. Kreegi „Ma kõndisin vainul“, mille keskmine osa „puurattad...“ vajab juba kolme lööki. See ühelt löögilt kolmele üleminek ja ümberpöördult vajab veidi vilumust.

Joon. 4. Neljalöögilist takti juhatatakse: alla, vasakule, paremale ja üles.

Nimetame laule: Sääl kord kasvab (M. Lüdig), Hõiskame kooris (T. Vettik). Ärka üles, isamaa (A. Läte) jne. Sellesse liiki kuuluvad $\frac{4}{2}$, $\frac{4}{4}$, $\frac{4}{8}$ ja kiire $\frac{12}{8}$. (Järgneb.)

Rubinstein ja Bülov omavahel hästi ei sobind. Juhust teineteise nõökamiks nad kasutamata juba ei jätnud. Juhtus nii, et Rubinstein'i sümfoonia „Ookeani“ ettekandel Leipzgis viibis päältkuulajana ka Bülov. Ettekanne vaevalt lõppend tormas Bülov teatri einelauaruumi ning nõudis pudeli seltersi. „Ookean lainetas sedavõrd, et mu süda läks halvaks,“ põhjendas ta oma erakorralist ostu juuresviibijate ees.

Kui klaverikunstnik Eugen d'Albert oli oma kuulsuse tipul, küsiti sama kuulsalt pianistilt Moritz Rosenthal'ilt, keda peab ta suurimaks pianistik maailmas. Diplomaatlikult vastas Rosenthal: „Ei või täpsalt öelda, kuid d'Albert on suuruselt teine!“

X ÜLDLAULUF

Lauljate Liidu nõukogu 27. sept. k
juhtideks helikunstnikud (ülalt vas
Neuman'i, Verner Nerep'i, Juhan
ülal), (vasakul all) Raimund

PEO ÜLDJUHID

koosolekul valis X üldlaulupeo üld-
akult) prof. Juhan Aavik'u, Leenart
Simm'i, Tuudur Vettik'u, (paremal
Kull'i (pasunakoorida üldjuht)

LAULMISEÕPETUSEST KOOLIS

R. PÄTS

Meie algkooli õppekavas on öeldud: „Laulmise kasvatuslikest sihtidest on tähtsaim laulurõõmu ja lauluarmastuse kasvatamine ning tunnete üllastamine. Laulmistund olgu lastele alati rõõmsa, meeleolurikka tegevuse tunniks. Selle keskuseks on ilus, rõõmus, teadlik laul. Kõik teised harjutused, mis lauluõpetusel vajalised, jäävad teenivale kohale.“

See on ilusasti öeldud. Ja paljudki meie lauluõpetajaist on vist teind mis vähegi võimalik nende eeltähendatud õilsate eesmärkide saavutamiseks. Ometi, objektiivselt töötlemusi hinnates ja avameelne olles, peame nentima kurba tõsiasja: — need ei rahulda meid. Kui küsida miks, siis sellele on vaid üks vastus: levind õppeviisid on niivõrra rasked, komplitseeritud ja tüütavad ega võimalda kuigi rahuldavalt orgaaniliselt ühte sulatada lauluõpetust teoreetiliste teadmiste andmisega. Seepärast on raskendatud rõõmus, huviküllane töö. Liig kaua tuleb õpilasel viibida ebamäärases seisukorras, enne kui võivad hakata selguma noodikirja hieroglüüfid. Aga sageli nad jäävadki tumedaks ja õppetöö valmistab nii õppurile kui õpetajale pettumusi. Et siin parandust on vaja, sellest on juba ammugi aru saadud ja katsutud leituda õppeviise, mis rohkem vastaksid nüüdisaja koolilauluõpetuse mõistele. Ent neis on ikka mitmesuguseid puudusi esinend. Siiski viimasel aastakümnel, n.-n. kooliuuenduse ajajärgul, on võitnud laialdast poolehoidu relatiivsele astmesümboolikale toetuv õppeviis (millest mul on olnud juhus pikemalt võtta sõna „Muusikalehes“ nr. 11 — 1930 ja ka peatuda ühes järelsõnas „Muusikalehes“ nr. 9 — 1931). Sellest väljubki tähelepanuväärsem osa nüüdisaja koolilaulu meetodeist. Ja kuigi selleski on puudusi, ometi ei saa salata ta lihtsust ja elastsust. Eritiselt hästi on sellest elastsusest saand aru soome muusikapedagoog V. Siukonen, kes seda sidund enese poolt väljaarendatud n.-n. analüütilis-sünteesilise õppeviisiga. See taotlebki eelpoolmainitud sihte ning suudab oma huvitavusega õpilasi suurimal määral kaasa kiskuda. Selle meetodi põhimõtteist on ilmund „Muusikalehes“ nr. 3 ja nr. 4 — 1931 V. Siukose sulest läbi kahe nri ulatuv kirjutis. Siinkohal aga, laskumata pikemaisse põhimõttelisse arutlusisse, mida asjast huvitatu leiab eeltähendatud „Muusikalehtedes“, tahaksin vaid märkida, et töötan teist aastat toetudes analüütilis-sünteesilise meetodi põhimõtteile ja relatiivsele astmesümboolikale ning olen töötlemusiga rahuldatud täiel määral. Ka on mul põhjust arvata, et õpilasilegi see pakub huvi ja et laulurõõmustki meil just puudu ei ole tulnud, siis julgen arvata, et see võiks olla üheks neist teist, mis viib eesmärgile. Kogu meie tegevus on suunitud sellele, et lihtsaimalt saavutada maksimaalset nii laulurõõmus kui muusikateoreetiliselt teadmisi ja et seejuures need moodustaksid ühe orgaaniliselt terviku moodsa lauluõpetuse.

Meie õppetöö lähtekohaks on kuulmise järele laulmine. Ent tavalisest see erineb seega, et siin on juhtivaks põhimõtteks muusikaline analüüs, s. o. kuulamine, vaatlemine ja muusika algelementide tähelepanek ning ülesmärkimine ühel ajal lauluõppimisega. Vaatluse objektiks on ikka harilik koolilaul, ja kõik analüüsi ülesanded sooritatakse käsitletava laulu õppimisel. Lõpptulemuseks on, et iga uus laul toob endaga ka uusi teoreetilisi teadmisi, mis käsitusviisist olenevalt alati laulu enesega on orgaaniliselt tihedas ühenduses ja seega õpilase võimisi järjest rikastavad ning hoogu annavad edaspidiseks tööks.

Olgu siin toodud vaid üldine tööskeem õppeaastate järjekorras. „Muusikalehe“ kasin ruum ei luba üksikasjade juures peatuda, ent kui need pääliskaud-

sedki puudutused suudaksid tuua natukenegi värskust nüüdsesse, ummikusse sattund õppetöösse, siis on nad oma otstarbe täitnud, seni kui asjaomased ringkonnad leiavad võimaluse midagi põhjapanevamat sel alal korraldada.

I ja II õppeaasta

Kuna laulmisõpetus 1. ja 2. algkooli-õppeaastal on tihedasti seotud nüüdisajal leviva üldõpetusega, mis võimaldab iga sobiva momendi ära kasutada laulmiseks, siis muidugi on vaja õpetajal siin kinni haarda igast tänuulikust juhusest, et oma mudilasperet innuga ja rõõmuga panna laulma ning laulule armastusega suhtuma. Rohkem kui kuskil teisel on siin tähtis õpetaja isik, tema oskus kaasa tõmmata oma pisikest peret. Pooldan vaadet, et lauluõpetus meie algkooli 1. ja 2. õppeaastal toetuks vaid *kuulmisele*, sobival juhul küll tähele pannes mõningaid tähtsamaid laulu algelemente üldisimas mõttes (laulmise juures perioodiliselt korduvad tugevad, rõhuga silbid, lühimad ja pikemad, kõrgemad ja madalamad helid jne.), kuid laskumata konkreetsemasse seletusisse. Muidugi leidub vast koole, kus õpilasintelligents võimaldaks rohkem, ja selle vastu ei saaks siis ka midagi olla, kuid üldine tase on minu tähelepanekute järele meil sarnane, et nõuab eriliselt puhtlaululist tegevust. Seejuures oleksid aga väga vajalised mitmekesised rütmilised liigutused ja laulumängud. Mis puutub töökorraldusse, siis, kus see vähegi võimalik, on soovitatav tunnikava nii koostada, et laulutunde tuleks 1. ja 2. õppeaastal 4 korda nädalas à ½ tundi. Neis koolides, kus on viidud läbi üldõpetus, on selleks laialdasi võimalusi. Kasutatagu neid!

III õppeaasta

Siin algab teadlik, hoolega süstematiseeritud lauluõpetus.

Kuna rütmiline arusaamine, igasugu rütmide tajumine on nootide-rägasitikus orienteerumiseks tähtsamaks aluseks, millele ehituvad hiljem kõik teised muusikalised elemendid — meloodia, harmoonia j. m., siis tuleks alul kõigepeält rütmi mõistmisele ja selle nobedale lugemisele panna kindel alus. Tuleb õpilasile selgeks teha rütmi ja takti mõisted ning siis *rütmiliselt läbi töötada kõik õpitavad laulud* ja nimelt nii, et see läbitöötlus areneks kavakindlalt, progressiivselt — kergeimaist kuni raskeimate lihtrütmideni.

3. õppeaasta on selleks sobivaim. Siin peaks arenema pea kogu aasta jooksul põhjalik rütmiline läbitöötlus, mis annaks kindla aluse edaspidiseks huvitavaks tööks.

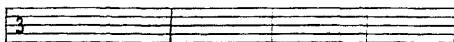
Analüütiline õppeviis võimaldab õpilasile lõbusat, kaasakiskuvat tööd ning otse mängledes omandatakse ja kinnitatakse mällu analüüsi teel mitmesuguseid muusikalisi teadmisi sel alal.

Töökäik oleks üldjoonis järgmine:

Mõnest laulust väljudes ja vastavaid tähelepanekuid tehes selgitatakse õpilasile kõigepeält rütmi ja takti mõisted. Siin vastavate laulude laulmise ja kuulamise järele jõutakse selgusele, et lauluviisid kõik jagunevad n.-n. *rõhupiirkonniks*, mis perioodiliselt korduvad ja mida on kaht seltsi — ühtede laulmise ajal saame marssida nii, et rõhuline heli langeb alati samale jalale, teiste ajal aga *vaheldamisi*, üle jala — kord pahemale, kord paremale: esimesel juhul on need perioodiliselt korduvad rõhupiirkonnad *2-osalised või -löögilised*, teisel juhul *3-osalised, või -löögilised*. Laudakse marssides või takteerides tuttavaid laule, tähele pannes, millised rõupiirkonnad neis esinevad. Ühtlasi analüüsitakse laulu üksikhelide vältusi ja selgitatakse, et need üheskoos moodustavadki n.-n. *rütmi*.

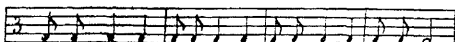
Uue, käsitletava laulu sõnad kirjutatakse tahvlile. Õpetaja laulab laulu paar korda ette ning sellal pannakse tähele marssides, millised *rõhupiirkonnad* selles esinevad — kahe- või kolmelöögilised, ja märgitakse tulemus noodijoonestikule lihtarvuga 2 või 3. Seejärel laulab õpetaja veel kord; samal ajal aga märgivad õpilased püstkriipsud rõhutatud silpide ette noodijoonestikule:

need on taktikriipsud — laul on jagatud taktidesse. Seda, mida kuuldes nime-
tasime rõhupiirkonnaks, nimetatakse üleskirjutatult taktiks. Näiteks:

Lap-sed, tup-pa! Ta-li tu-leb! Lu-me-llel on õu-es ju!

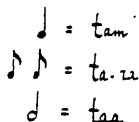
Järgneb rütmi analüüs. Kui on laulus tähele pandud *helidevältusi* ja sel-
gitatud nende tähistamine (tervenoot, pool-, veerand- kaheksandiknoot), siis
jälle lauldakse ja takteerides pannakse tähele helide vältus, s. o. rütm, ja
tähistatakse see vastavate nootide abil noodijoonestikule mingile joonele või
vahele. Näit.:

Lap-sed, tup-pa! Ta-li tu-leb! Lu-me-llel on õu-es ju!

Oleme tähistand laulu rütmi ja takti. Esimene oma mitmekesisusega elus-
tab laulu, teine aga toob laulusse ühtlust. Rütmi kuulamine ja tähelepanek —
see oli analüüs, rütmiline ülesehitus aga — süntees. Muidugi tuleb siin asja
nii juhtida, et õpilased oleksid täiesti teadlikud selles, et nad käesoleval juhul
sooritasid vaid rütmilise ülesande, ja ka selles, et laulu viisi tähistamiseks on
vaja noote joonestikule märkida vastavalt viisi käigule, s. o. kõrgemale ja
madalamale. Algastmel aga seda konkreetselt ei käsitata: see oleks alul
liig koormav. Seevastu aga rütmiline läbitöötus ei tee mingeid raskusi — elustab
vaid õppetööd.

Kuna kõik õpilased selle tehtud töö tähistasid ka oma noodivihkudesse, siis
on vaja neid õpetada *teadlikult* rütmi tabama. Selleks pakub huvitavat ja
lõbusat tööd laulu läbitöötus *rütmisilpidega*. Viimased on sarnased: veerand-
noot = tam, kaks kaheksandikku, mis alati paaris esinevad = ta-ra, ja
poolnoot = taa. Nende rütmisilpidega taratammitamine on õpilasile alati

olnud elavaks ja meelelditehtud tööks. Kasutatagu siis iga võimalikku juhust,
et laulu *rütmisilpidega* ja *takteerides* taratammitada: see arendab rütmiluge-
mise võimet ja üldse rütmitunnet ülimal määral. Aga rütmilugemise oskus on
tähtsaimaks aluseks noodistlaulmise juures.*) Kes ei oska rütmi lugeda, sellele
ei saa noot ealeski abi pakkuda laulmisel. Eeltoodud näide kõlaks rütmi-
silpides järgmiselt:

Ta-ra, tam, tam, ta-ra, tam, tam, ta-ra, tam, tam, ta-ra, taa!
(Lap-sed, tup-pa! Ta-li tu - leb! Lu-me-llel on õu-es ju!)

On aasta jooksul kõik õpitavad laulud nii läbi töötatud (muidugi progres-
siivses järjekorras): esiti 2- või 3-löögilised lihttaktid, siis 4-, 6-löögilised liit-
taktid, eeltaktid, pausid ja üldse kõik lihtrütmid, siis on aasta lõpul õpilane täiesti
küps edaspidiseks tööks, kus tulevad vaatlusele juba helikõrgused, ega ole talle
nüüd rütmiline külg enam takistuseks selle juures, vaid otse vastuoksa.

Ei ole ülearune ka juba kolmandal õppeaastal tutvuda helistiku tähtsama
tooniga — nim. põhitooniga, ja kui asjaolud lubavad, siis ka kolmkõla helidega
(*dä-mi-sol*), endastmõistetavalt — jällegi analüütilisel teel. (Järgneb.)

*) Sarnased harjutused ei oleks liigsed meie laulukooridelegi otse lauluhar-
jutustel. Need otstarbekal juhatusel ei võtaks kuigi palju aega, päälegi nad
pakusid mõnusat vaheldust kooritöös, aga tulemused oleksid peagi märgatavad.
Ja üsna teine asi on töötada lauljaiga, kes on vähemalt rütmiteadlikud: laulu-
kooori töö edeneb võrdlematult jõudsamini.

VARIAZIONI SENZA TEMA

RAHVA SUUST

ARDER alati hoogsalt
ja laadna mehena laulab.
Ei sää! noot jää noodi taha;
kõik olgu kõvasti kuulda!

BENNO HANSEN peigar 'peeni,
mürtsumeesi mõndamoodi,
alla keldrije komberdab,
põndakulle põrgu põhja.
Sää! ta siis laulussa lajatab,
regevärsilla rökatab,
pajatelleb passihäälel,
tõrrepõhjasta toriseb:
(Lauldes) „Ainull eesti viina juua,
jne.“

KAPP'i kange mees kareda,
Hiioop'i igi-isanda,
kaukas kannab kaljakappa,
kapa sees kangemalki.
Ei tal kodussa kohta,
ega majassa mahti;
ikka kameraadide kamandus,
või oratooriumi olengul alles.

KULL'i kuuluisa kuningas,
kasvupoolest kange meesi,
lühidalt lööb löögi ette,
toredasti tooni annab.
Moderatol ta mõnusalt müdistab,
crescendol kehaga kõigutab,
pianol silmigi pilgutab,
pianissimole pöörab selja.
Fortel võimsalt end vöbistab,
rubatol rusikat raksatab,
timpanil lööb tiivaripsu,
väristelleb väikest sõrme —
staccatol aga tasaselt tantsib.
Nii ta siis noolidel noogutelleb
ja pizzicatodel peab pauset.

(Järgneb.)

OTS on hoopis omamoodi,
kaheotsa kavaleer:
iga laulu otsast algab,
lõpuga aina lõpetab.

KUIDAS MEIE HELILOOJAD VEETSID SUVE?

E. Aav — ei taha, et temast ja ta suvitamisest kirjutatakse, räägib ise igäihele.

Prof. J. Aavik — suvitas Narva-Jõesuus, mängis võrkpalli, kosutas tervist ja korraldas lastelaule. Suvel valmines tal orkestriteos „*Parafraas eesti rahvaviisidest*“. Teos tuleb arvatavasti ettekandele „*Estoonia*“ juubelikontserdil, ja, säetuna pasunaakoorige, tuleb võtna osa ka X üldlalupeo pasunaakoorige-palade võistlusest.

H. Eller — suvitas Narva-Jõesuus, parandas tervist ja korraldas trüki-valmis oma II keelpillidekvarteti partituuri. Pääle-selle valmisid mõned visked uue pala tarvis keelpillide-orkestrile.

O. Hermann — suvitas kodus kirjutustalaua taga, ikka hommikul kella 5 pihta kuni päikese veeruni. Kirjutas Tartu „*Vanemuise*“ tarvis ooperit „*Ilo*“. Talvel ta haiged silmad ei luba töötamist.

Prof. A. Kapp — suvitas Merekülas, kus maestrole meeldis väga. Kahjuks tubli osa suvipuhkusest pidi lebanu voodis haigena. Siiski on tal valmivad „*Süit orkestrile eesti rahvaviisidest*“, kolmes jaos. Ka see teos kantakse ette „*Estoonia*“ juubelikontserdil. Pääle haiguse midagi huvitavat maestrole suvitamisel ei juhtund.

A. Karafin — veetis suve Alutagus, esines orelil mitmel kontserdil Iisaku kirikus, loovtööd palju ei teind. Praegu pooleli suurem teos Taaveti 103. laulu põhjal solistidele, segakoorige ja orkestrile, mõned vähemad orelipalad ja koorilaulud.

R. Kull — suvitas Narva-Jõesuus, kus valis iluduskuningannasid ja nautis suvitamist põhjalikult. Loovtöök ei jäänd aega. Siiski valmines tal à-cappella-laul „*Uueks tõusuks*“ Joh. Schütz'i sõnule, mis tuleb ettekandele „*Estoonia*“ juubelikontserdil.

Prof. A. Lemba — pääle Soome-sõitu, kus teatavasti esines Soome-Ugri kultuurkongressi puhul korraldatud kontserdil, siirdus tagasi Tallinna ja andus täielikult loomingule. Suvise tööviljana tal on valmivad viiulisonaat 3 osas, mis loodetavasti juba varsti kunstnik H.

Schütz'i poolt kantakse ette kammermuusika-õhtul. Pääle-selle tervenisti $\frac{2}{3}$ on valmis uuest ooperist, mis loodud G. Hauptmann'i draamale „*Helga*“.

A. Läte — ei saa Eestis suvitada. Läheb seda tegema nüüd Nizzasse. Eesti on jäänd talle liiga külmaks.

V. Nerep — suvitas Elvas. Kõik oli muidu häa, ainult naabrite grammofonid tahtsid süüa närvid. Karastas keha võrkpalli- ja vaimu kaardimänguga. Muusikaloomingust puhkas.

R. Püts — veetis osa suvest Prahast ähhi muusikapidustustel, teise osa Mulgimaa piiril Emajõe kaldal, kus tõmbas noota, püüdis kala ja kirjutas ka noote, — seekord enamasti lastele laulmiseks.

M. Saar — suvitab juba jõulust saadik Hüpasaarel, Suure-Jaanis, võtab sipelgavanne ja vaidleb põminiga seepärast, et põmin ei usu, et temast saaks põllumees, ning valutab südant oma korteri pärest Nõmmel, kuhu ei saa üürnikku. Loomingust vaikib senikaua, kuni korraga tuleb pakk nii paarikümne lauluga, pääle kirjutatud „*Äripaberid*“.

Joh. Tamverk — sai suve nautida väga lühikest aega, pidi tulema Tallinna täitma oma kohustust isamaa vastu: teenib sundaega scoutspataljoni. Püss ja trill ei anna mahti mõelda muusikale.

A. Vedro — suvitas kodus, Nõmmel. Kasvatas kurke ja kirjutas ooperit. Kurke sai kõiki kokku 1500, ooperi nimi on „*Kaupo*“, sel on 4 vaatust, 6 pilti, libretto A. Tuksam'i kirjutatud. Kurkidest suurema osa soolas sisse, ooperit hakkas orkestreerima.

T. Vettik — suvitas vaikselt Kehras. Kuna Kehras puudus suviorkester, tõi endale Tallinnast klaveri kaasa ja tegi ise rannamuusikat. Mis puutub loomingusse, siis suvel ilmutas trüki suurema kogu meeskoori laule. Pääle selle kirjutas soololaule.

E. Võrk — ei lahkund suvitadeski oma pärisosast — tsiklist. Sõitis mööda kodumaad ja haudus kiuslikke mõtteid: jätta kõik noodid ja helid ja hakata puusepaks või rauatreialiks, sest muusika ei toitvat. Vast veel üht jumalaga-jātu laulu muusikale on talt loota.

EESTI RUNOVIISID VÄLISMAA ARVUSTUSES

Kui *J. Zeiger* „Muusikalehe“ veergudel ju aegsasti juhtis asjalikku tähelepanu puudustele, mis selgesti ilmnesid juba esimesis poognais soomlase dr. *Armas Launis'e* poolt trükki korraldatud ja *Miina Hermann'i* juhatusel toimuva erilise rahvaviiside toimikonna hoolitsusel*) ning Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastusel ilmuvas kogus „Eesti runoviisid“, siis jäeti see asjaomaste poolt tähele panemata. Jätkati tegevust endises suunas ja loobiti selleks raha lausa tuulde. Nii valmiski möödunud aastal esimene osa sellest kogust, mis E. K. Seltsile arvatavasti läks maksuma õige suure summa. Selle ilmudes tõime jälle oma lehe veergudel arvustise seekord meie noorelt teadusmehelt *K. Leichter'ilt*, kes omakorda näitas asjatundlikult, et kõnesolev kogu ei suuda kuidagi täita otstarvet ega sisalda jälgegi teadusliku uurimise täpsuse nõudest, mille tagajärjel kogus äratoodud rahvaviisest õigeid on vaid 9,5%, ebatäpseid aga 90,5% (!) ja et viimast asjaolu on soodustand ka E. K. S. rahvaviiside toimikonna asjatundmatust ja hoolimatus, mille tõttu see armetu ja ilmetu teos on üheks omapärasemaks ja tabavalt iseloomustavaks mälestusmärgiks meie 20-da sajandi kultuuri madalusest, nagu see teos meid sellest küljest eriti suudab tutvustada välismail.

Nüüd esimese pääsukesena ilmiski selle kohta saksa juhtivamas muusikajakirjas „Die Musik“ (August 1931) arvustus muusikateadlaselt *P. Panoff'ilt*, kes samuti annab hävitava otsuse. *P. Panoff* kirjutab muu-seas: „Folkloristlik muusikaliteratuur on teaduslikeks otstarbeiks vaid siis tarvitav, kui uurimusobjekt, millega see literatuur tegeleb, on täiesti vaba etteheitest. Seda ei saa aga öelda käes-

*) Nagu kindlast allikast kuuleme, ei ole mõndi rahvaviiside toimikonna liikmeid juhataja ühelegi koosolekule kutsund.

oleva kogu avaldiste kohta. Väljaandja toob siin küll rikkaliku valiku eesti rahvaviise — neid pole vähem kui 2580 laulu — kuid nende ärakirjutamisest ta pole pidand tarvilikuks ühtki usaldusväärivat tunnistust lisada. Ta pole ka ise neid laule korjand ega üles kirjutand, vaid kasutand paljude korjajate üleskirjutusi. Millal laulud üles kirjutatud, kas fonograafi või kuulumise järele, kes neid laulnud ja kas korjajad olid usaldusväärsed — selle üle ei anna väljaandja mingeid teateid. Samuti jääb mulje, et ta ise pole ka asjatundlikult koolitatud muusikafolklorist, muidu oleks ta pidand teadma, et nende tonaalselt ja meloodikalt väga mitmekesiste rahvalaulude juures järjestamine duuri ja molli, toonika ja dominandi järele vale, isegi saatuslik on. Meie tänapäevaseil tonaalsuse mõisteil, mis teatavasti järgivad puht-harmonilisi printsiipe, ei ole midagi ühist ida-euroopa rahvamuusika tonaalsuse ja meloodilise struktuuriga. Koolitatud muusikafolkloristi esimeks ülesandeks peaks olema laulude täpset üleskirjutamist piinlikult kontrollida ja nende meloodilisi, tonaalseid ja rütmilisi iseäraldusi ja tunnuseid kindlaks teha, uurida ja liigitada. Ei või tuhandeid viise nii hoolimatult transponeerida G-duuri, a-molli või e-molli, et vaid kergendada võrdlusi, nagu seda teeb väljaandja. See tooks määratuid raskusi ja arusaamatusi.“

Järgneb tähelepanu juhtimist mõningaile vigadele, kus muu seas tähendatud, et meie rahvaviisides ilmneb huvitavaid tonaalsusstruktuure, väga harva aga täpset duur- ehk moll-heli-tõugu meie mõistete järele. Lühidas lõppkokkuvõttes märgib autor: „See kogu pakub rikkalikku, ent toorest materjali, millega muusikateadlane ühtki usaldusväärivat uurimist ei saa võtta ette.“

Nii see tõendab kujukalt, et siiski pole kahjutu ka meie nooremate asjatundjate arvamusega mittearvestamine.

Ooper ja kontserdid

KODUMAA

Arvustusi

TALLINN. „Estoonia“ ooperihooaja avatenduseks oli valitud itaalia helilooja *Umberto Giordano* ooper „*André Chénier*“, mille tegevus areneb suure prantsuse revolutsiooni tagapõhjal. See on jõuline, nagu tavaliselt sellelaadseis ooperis, mis kuuluvad n.-n. „verismo“-voolu. Neil veristlikel ooperil, mille täiuslikumaks esitajaks peetakse G. Puccini't, on üks hää omadus, mis muusikadramaatilisele teosele alati tuleb kasuks — neis on lavateadlikku *tempo*, konkreetsemalt — sarnast *tempo*, mis end hoiab lavategevusele võimalikult lähedale ega kipu seda pidurdama sarnasel määral, nagu sageli teisel. Muidu nad — puhtmuusikalises mõttes — ei paku huvi oma kuld meloodika ja harmooniaga. Ent neid, kes ei juurdle ooperi kui niisuguse kallal, nad oma voolava meloodikaga ja lihtsa harmooniaga rahuldavad täiel määral.

Kõnesolevas ooperis keerleb tegevus põhimiselt kolme pääosalise ümber. *K. Ots* nimiosas andis veenvalt tolle ise-taadliku, aatemeelse aadliku poeedi kuju. Puhtvokaalselt ta hää mõjus eriti värselt ning heljus jõurikalt, vabalt. Ta partnerina mängis *O. Torokoff-Tiedeberg* (Madeleine), kes omab oma hääletämbris loomulikku soojust. Ent ta mäng tundus ajuti pääliskaudsena. Vokaaltehnilises mõttes ta kõrgemas registris sooviks mõnikord rohkem pehmust. *K. Viitoli* Gerard oli kõigiti ilmekas. Vähemaist osist märkigem *B. Hansen*'it Mathieu'na ja *N. Kusminina*'t mulatina. Ooperit juhatas hooga *R. Kull*.

Kontserthooaeg algas ega aland ka. Hoogu pole veel sees! Kõigepäält oli orelikontsert rootsi orelkunstnikult *Patrik Vretblad*'ilt, kes esaldas enamasti oma kodumaa helimeistrite töid, kahjuks vaid pooltühjale saalile. Ning selle järele tulid daani harmoonika-virtuoosid *Gellin* ja *Borgström* kahe kontserdiga peaaegu väljamüüdnud majale. Nood

viimased — tüübilised lõõtspillimehed — olid lõbusad velled ja see nähtavasti meeldis meie vähenõudlikule kontsertpublikule, kes muusikas ei otsi elamus, vaid tavalist meelelahutust, säärast kui pakutakse tsirkuses või variatees. Noh, siis „Estoonia“ kontsertbüroo tegi omapoolt mis võimalik. Et kui juba — siis juba! Tasakaal peab olema: teatripoolle — neegrid, akrobaadid, kõhuraäkijad, siis siin ka midagi vastavat. Kui asi nii edesi areneb, siis võib kontsertsaalis hooaja jooksul tulla veel suuremaid naljanumbreid. Mis sa hing teed, kui rahvas hüüab — *Panem et circenses!* Muide, need lõõtspilli-virtuoosid olid päris andekad poisid — särtsu ja mürtsu, nii et saal vahest rökkas. Sõrmeväledust ka! Ent nemad ei ole selles süüdi, et taevataat nad loond kitsamate muusikaliste huvidega. Igatahes oma asja nad tegid laitmatult ning said publikult tormilise vastuvõtu osaliseks. Iseküsimus on, kas pidi just „Estoonia“ korraldama selle variateenumbri jaoks oma ruumes etenduse. Nüüd need pillimehed lõbustavad rahvast ühes Tallinna kõrtsis.

□

Kontserthooaja õigeks alguseks tuleb pidada I rahvakontserti „Estoonia“ sümfoonia-orkestrilt *R. Kull*'i juhatusel. Eeskavalt see oli mitmekeesine, sisaldades meeleolu, bravuuri ja veel muudki, — ent vähe uudist. Mis puutub ettekandesse, siis seekord *R. Kull* andis oma paremat meeleoluseis teoseis. Need õnnestusid hästi. Nii *R. Tobias*'e läbituntult kirjutatud, seepärast ka ikka ja alati oma salapärase võluga kaasakiskuv „*Ööpala*“ oli ettekandelt laitmatu — see leidis ka kuulajaskonnas hääd vastukõla. Samuti *Massenet*' „*Meditatsioon oop. Thais*“, milles kontsertmeister *H. Schüts* mängis viiuli sooloosa, suutis kütkestada kuulajaid. Ka *Čaikovski*' „*Teem vari-*

atsioonidega süüdist nr 3" oma vahelduvate tempode ja meeleoludega oli diržendile tänulikaks palaks ning sai vastuvõetava esituse, aga finaalis andud võimalusi R. Kull ei kasutand, seepärast lõpptõus ei saavutand küllaldast mõju. Üldse, säädes ettekandeile valjumaid nõudeid, peab märkima, et R. Kull jäi meile mõndagi võlgu. Nii R. Wagner'i avamängus oop. „Lendav hollandlane“, mida küll jõuliselt ja hooga mängiti, jättis soovida üldine teemide karakteristik, mille relieefsus siin ei ole tähtsusetu. Heino Eller'i nobeda sulega kirjutatud, ladusas „Scherzos“ oli küll tempot, kuid oleks soovind veel rohkem viimistlust, eriti rütmilist eksaktsust. Kahvatult mõjus F. Liszt'i „Ungari rapsodia nr. 6“, mida muide põhjustas seegi, et rapsoodiat originaalsäädes — klaverile — oleme harjund kuulma briljantsemana. Ka A. Lemba oma klaveripala „Fantasia eesti rahvaviisidest“ orkestreerimisega on lisand meile sümf.-orkestri literatuurile vaid ühe vähenõudliku teose. Pigem seda autor oleks võind sääda puhkpillide-orkestrile meie sellega kasina muusikaliteratuuri täienduseks. See oleks praegusel ajal olnud kahtlemata otstarbekam. Üldiselt — sel esimesel kontserdil tundus, et orkester ei olnud veel küllaldaselt kokku mängind. Kontserdil esines solistina noor viini klaverikunstnik H. Höpfel Beethoven'i klaverikontserdiga G-duur, kuid ta esinemises tundus seekord närvitsemist ja küll tehniliselt küps ettekanne saabus hootu.

Ka iseseisva kontserdi andis Hans Höpfel. Teda õppisime tundma ju möödund aastal. Siis kontsertant siin debüteeris. Ja kui mullu kuidagi eksitas ta liigne passide markeerimine viis, siis nüüdsel kontserdil oli tooniandmine täiesti ühtlane. Üldse ta tõlgitusvõimes ilmnes arengut. Ettekanne, millele omane rahulik-asjalik joon, on hästi läbi mõeldud. Tehnika laitmatu. Toon modulatsioonirikas. Nii Schumann'i „Faschingschwank aus Wien“ selles kujukalt esitatud kontrasteeringuga mõjus värskest, värviküllaselt. Samuti ka Brahms'i „Variatsioonid“ (op. 24). Kontserteeskava muust osast märkigem Reger'i „Intermezzi“ (op. 45) ja Debussy „Pour le piano“. Viimasest huvitas eriti „Prelude“. Kunstnikul oli edu ja ta andis

lisapaladena Chopin'i „Nocturni“ (cis-moll) ja Brahms'i „Valsi“ (H-duur).

Klaverikunstnik Aleksander Borovski oma seeaastasel kontserdil pakkus kasinalt uut repertuaari, küll aga sisaldas ta kontserteeskava klaveriliteratuuri hiilgeteoseid klassikalisest ajajärgust. W. Fr. Bach-Stradal'i imponantse kontserdi orelipunktilises introductios ta saavutas suurendimensioonilist tõusu, aarias — õilsat, meditatsioonilist meeleolu ja finaalis hääd hoogu. Omaette mosaikmeisteriteoseks osutus Borovski' ettekandel J. S. Bach'i „Prelüüd ja fuuga“ c-moll. Aga Beethoven'i „Appassionata-sonadiga“ ta valmistab meile seekordsel kontserdil suurima elamuse. Hoogu ja temperamenti lõomas Scriabin'i „Etude pathétique“ ettekandes, isikupärasust Prokofjev'i „Toccatist“ d-moll ja hiiglavirtuositeeti Liszt'i „Rakoz-Marsist“, millele järgnes hulk lisapalasi: Ljadov, Rahmaninov, Schubert, Chopin. Edu oli tormiline, nagu tavalisest Borovski' kontserdel.

Ameerika baritoni Bernard Friedman'i laulude- ja aariate-õhtu vaatamata hääle reklaamile ei suutnud publikut kokku tõmmata. Nii mõndus kontsert tujutult õige hõreda auditooriumi ees. Meie publik alati ei usalda uusi, talle tundmatuid nimesid. B. Friedman tutvustas end intelligentse lauljana. Ta valitud eeskava Händeli, Mozart'i, Schubert'i, Brahms'i, aga ka Fauré' ja Duparc'i teoseist leidis lauljalt diskreetse, stiilse, läbimõeldud esituse, ent ta ei suutnud publikut haarata: ta hääles puudub sooja tämbri ja ettekandes seda intiimset otsekohest, mida nõuame eriti laulude lauljailt. Aga klaveril saatja Maria Salmonovitz oli kahtlemata osav meister ja peenetundeline kunstnik.

Noor viulistik Edmund Metzeltin paelub kuulajaskonda kõigepäält oma temperamentse ettekandega. See tõttu ta mõjub just tundesisukas žanris, mida ta kontserteeskavas esitasid Cesar Franck'i „Sonaat“ A-duur ja Ed. Lalo' „Symphonie espagnole“. Ta pognatõmbel on häid omadusi, millega ühenduses toon omab erilise sisukuse, aga ka õrna heljuvuse. See ilmnes lisaks eelmainituile ka uudispaladena pakutud Rimski-Korsakov-Kreiseri „Šehheresaadi“ ümbertöötusis. Vähemõnnestund sooritusena peab

märkima J. S. Bach'i „Partita'd“ E-duur, milles kunstnik ei taband seda klassikalist stiilipuhust, mis nõuetav sarnaseis tõis. Üldiselt ta võitis aga hää poolehoiu ja pidi andma rea lisapalu, muu-seas ka A. Lemba' „Poème d'amour“. Klaveril saatis prof. A. Lemba, toetades solisti ta püüdeis.

Koorikontsertide hooaja algatas E. M. O. segakoor prof. J. Aavik'u juhatusel. Siin tehti hästi, kui toodi kordamisele kevadel esitatud ja suvel, Soome laulupeo ajal Helsingiski ettekantud A. Kapi oratoorium „Hiih“.

Meil Eestis sarnaste suurteoste ettekandmiseks on äärmiselt vähe võimalusi, nii tuleb kasutada iga soodsat momenti. E.M.O. koor on nüüd selle kallal pikemat aega töötand — kui möödund kevadel nii suvelgi enne Helsingis esinemist, ja peab alla kriipsutama selle töö häid tulemusi. Võisime maitsta vilja, mis oli küps. Ja hää, et tuld mõttele seda veel kord pakkuda — võisid kuulda need, kes varemalt mõnesuguseil põhjusil olid pidand jääma eemale, ja tõsisema muusika harrastajad veel kord põhjalikumalt süveneda. Nii avaldaski rohkearvuline kuulajaskond lugupeetud helimeistrile ja ka juhatajale prof. J. Aavik'ule rohket kiitust elava aplausiga.

Riho Päts.

□

Võib väga tervitada, et Pühavaimu kiriku organist hr. P. Pressnikoff sel hooajal kavatseb igas kuus organiseerida oreliõhtuid solistide kaastegevusel.

Pühavaimu kiriku orel on hää ja seega on kõik võimalused säherdusiks kontserdeks olemas.

Esimene õhtu 20. septembril oli ühendatud kõigi meistrite meistrile — Bach'ile — sellele suurele modernistile, kelle allikast joond kõik muusikud ja kelle vaimne ja tehniline külge koondand küll kõik tõsisemad muusikud oma kolossaalse mõju alla. Ülalnimetatud õhtu programmiski ilmnes Bach'i võime küll kõige rohkem ta koraali eelmängus „Minu süda, rõõmus-tele“, mille hr. Pressnikoff oli orkestrerind hää maitsega, välja arvatud ehk 1-jalalise registri tarvitamine meloodia figureerimises. „Prelüidium ja Fuuga“ D-duur on virtuooslik pala sekventsialiste võtetega ja modulatsioonide käikudes kaunis elava iseloo-

muga, siin ilmnes ettekandjalt jooksvat pedaalitehnikat.

Hää ettekanne tuli ilmsiks ka Bach'i suurepärases „Fantaasia ja Fuuga“ g-moll. Selles fantaasias teeb Bach (minu arvates) vihjeid pärast arenevale sonaadivormile. Eks võib ju nimetada c-mollis võetud kanooni taolist teemi *kõrvalpartiiks*, mida Bach pärast kordab f-mollis (lõpupoole). See fantaasia, nagu üldse sarnane vorm, nõuab päris vaba mängu.

Solistina võttis osa meie tuntud viulistikunstnik, konservatooriumi viiuliõpetaja Alf. Pappmehl. Hr. Pappmehl'i Bach'i interpretatsioon on stiilne. So-naat E-duuris oreliga, „Prälüidium in C“ ja „Andante III“ sooloso-naadist leidsid hää tõlgitsemise ja ettekande.

Kahjuks kuuleme Bach'i, Corelli', j. t. viulitõid liig vähe. Nagu kuul-dub, mängib järgmisel oreliõhtul (18. 10) R. Tobias'e tütar Sylvia Tobias. Võime vaid tervitada seda juhtumit, sest harf sobib oreliga väga hästi.

A. Kapp.

KURESAARE. Saaremaa Tiisikuse Vastu Võitlemise Selts korraldas 11. aug. kuursaalis kontserdi, millel esines suviorkester J. Aavik'u juhatusel, K. E. S. segakoor V. Peerna' juhatusel, solistidena noor viulistikunstnik R. Merkulov, A. Visman, metsasarvel V. Uustalu ja lõpuks ühendatud meeskoor P. Koževnikov'i, K. Ernits'a ja V. Peerna' juhtimisel. Rahvast oli vähe-võitu, kuna ilm oli vihmane.

NARVA. Narva muusikakool jätkab oma tegevust ka käesoleval hooajal, vaatamata sellele, et kool jäi ilma „Kulka“ toetusest.

PÄRNU. 13. sept. andis orelikunstnik P. Laja, kes valitud Pärnu koolide muusikaõpetajaks, Eliisabeti kirikus kontserdi. Kavast päälle muu R. Tobias'e „Eks mu kohus“ ja P. Süda' „Ave Maria“. Kaastegevad olid tenor P. Härm ja sümfoonia-orkester hra David'i juhatusel.

— Pärnu praostkond korraldas Pärnu lühiajalised koorijuhtide-kursused, alates 24. augustist. Kursusi juhtis ja pidas loenguid prof. A. Topman. Osavõtjaid oli 50 ümber, osavõtt tasuta. Kavast oli päämiselt kirikumuusikat käsitavaid küsimusi. Kursuste lõpul korraldati vaimulik kontsert Eliisabeti

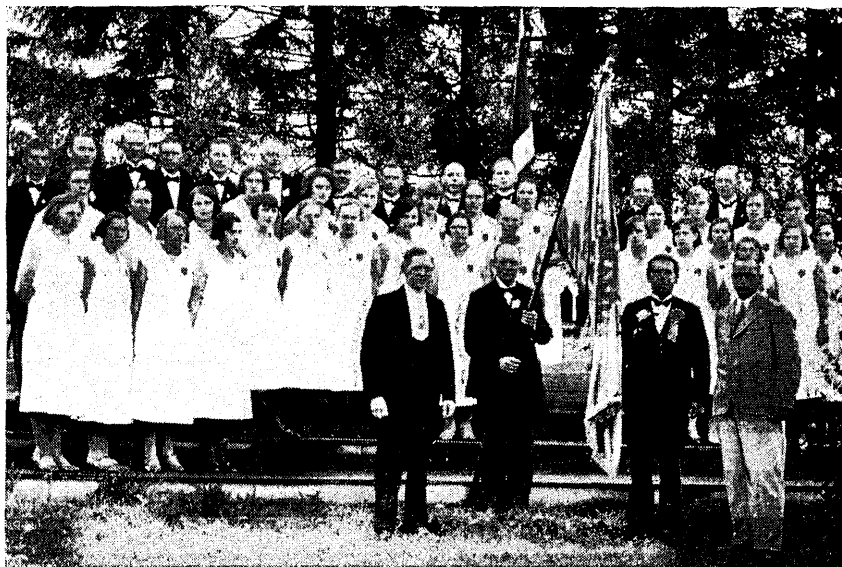
kirikus, mille sissetulekust Pärnu linnavalitsus lõviosa võttis lõbustumak- suks.

TÜRILT. 26. juulil peeti endises Kirna mõisa pargis vabaõhukontsert, laulis Kirna ja Türi ühendatud sega- koor *J. Saar'e* ja *E. Praks'i* ja mängis Türi M. Seltsi puhkpillide-orkester *J. Kitsing'u* juhatusel. Ilusa ilma tõttu oli palju rahvast. Päev õnnestus iga- külgsest.

nestund, mis teeb au orelimeistritele. Oreli õnnistamise päeval esines ka meie parim orelivirtuoos *prof. Top- man*. Türi M. Seltsi ja kiriku ühen- datud segakoor *Joh. Veeber'i* juhatu- sel kandis raskema palana ette Hän- del'i orat. „Messias'est“ „Halleluuja“ koori. Esinesid ka solistid — laul ja viiul.

16. august oli Türi Muusika Seltsi tähtpäev: õp. P. Nõmmik ja preester Kanemägi toimetasid seltsi uue lipu

Uue lipu pidulik üleandmine Türi Muusika Seltsile Lauljate Liidu esindaja poolt

Lava ees pahemalt Türi Muusika Seltsi esimees H. Kullerkann, vanim koorilaulja J. Rass (lipuga), koorijuht J. Veeber ja Lauljate Liidu esindaja E. Ruber

1. ja 2. august möödusid Türi erilise tähe all, oli nimelt Türi kiriku suurendatud oreli õnnistamine. Orelit täiendasid 6.000 krooni ulatuses tuntud orelimeistrid vennad Kriisa'd Võru- maalt, kusjuures endine orel, firma E. F. Walcker Saksamaalt, jäi täies ulatu- ses paigale. Uuendatud orel omab nüüd moodsa mängupuldi 25 heliseva registriga ja kõigi muude tehniliste abi- nõudega, mis praegusel ajal meie pare- mail oreleil tarvitusel, uuduseks Eestis on II manuaali „tremolo“, mis väga huvitav. Ei puudu ka kuulus „kella- mäng“. Võib kindlasti öelda, et oreli täiendamine on harukordselt hästi õn-

õnnistamise. Lipp tehti kohapää, koorilauljate pr.-e Kruusberg'i ja Jürgenson'i poolt, kunstnik Võerahansu' kavandi järgi, kahekordsest siid- riidest, kus mõlempool tikandid: suur kannel tammelehtedega ja päälkirjad „Türi Muusika Selts“, asut. 1894. a. Põhivärvid üks külg sinine ja teine kollane. Lipp on väga nägus. Lipule löödi ka palju „naelu“ kohalike selt- side poolt. Lipu andis seltsile üle ELL'i esindaja hr. *Ruber*, kes ka ELL'i poolt lõi naela. Aktus peeti Türi kiriku pargis, mille avas sisse- juhatava kõnega seltsi praegune esi- mees *H. Kullerkann*. Laulis Türi M.

Seltsi koor üksikult ja Türi, Kirna, Alliku koorid ühendatult *Joh. Veeber'i* juhatusel. Mängis Türi M. Seltsi puhkp.-orkester *J. Kitsing'u* juhatusel. Aktus oli südamlik ja elati suurearvulisest kuulajaskonnast soojalt kaasa.

Türi Muusika Selts asutati 1894. a. ja põhikiri leidis kinnitamist veel sama aasta 19. augustil Vene simini poolt. Põhikirja täiendati mudidugi hiljemalt, et tegevust laiendada.

Esimene pääkoosolek, kus valiti esimeheks *K. Kotsar* (kirjanik), laulukoorijuhiks kooliõp. *G. Pullert*, abiks *Jaak Nerep*, peeti 20. novembril samal aastal. Paar aastat hiljem asutati ka pasunakoor, kus esimeseks juhiks oli *Jürjo*, pärast aga laulukoorijuht *G. Pulbert*; 1896. a. hakkas laulukoori juhutama väga energiline seltskonnategelane ja kooliõpetaja *H. Viirman*, kes pärast oli ühtlasi ka kaua aega seltsi esimees. *H. Viirman* töötas ennastalgavalt ja väsimatult, kuni revolutsioonipäevadeni, andes kontsertõhtuid kohapääl kui ka väljaspool.

Seltsi sihiks oli mudidugi muusikalise külje edendamine oma liikmete keskel, kuid päämiseks püüdeks oli koondada kõiki ümbruskonna ärksaimad tegelasi, et ühiselt teha suuremaid edusamme muusika alal ja et ka anda inimestele kohast ajaviidet, neid kõrtsidest eemale kiskuda. Enne tegutseti üksikult. On teada, et I Eesti

üldlaulupeost 1869. a. ka üks Türi kooridest võttis osa. Umbes 50 a. tagasi töötas hää eduga ka veel Taikse laulukoor *Tõnis Nerep'i* juhatusel (helilooja *V. Nerep'i* suguvõsa). Suure hooga töötasid ka vallakooliõpetajad ülekihelkondlike lastepidude häiks.

Seltsil oli ka oma näitetrupp ja näitejuht. Juba 1904. a. asutas selts endale seltsinaja, mis oli ka teistele seltsidele tarvitada, oli kui Türi rahvamajakas. Hoone põles aga maha 1924. a. 10. veebruaril, kus pääle muu seltsi inventari hukkus ka klaver (1928. a. ostis aga selts jälle uue kontsertpianiino).

Eesti iseseisvuse päevil jätkas selts oma hoogsat muusikalist tegevust. Esimees *Th. Aunapu*, laulukoori juht *H. Saks* († 1928. a.), kauaaegne kasapidaja-näitejuht-näitleja *K. Lorents*, kauaaegne pasunakoorijuht *J. Lukas* ja teised juhatusel liikmed on palju selleks teind, et seltsi tegevus on püüsinud väärilisel kõrgusel ja selts ka aineliselt on võrsund üheks jõukamaks ümbruskonnas. Suuremaiks ettevõteteiks on olnud I ja II Türi muusikapäevad 1925. a. ja 1929. a.

Praegune seltsi juhatus: esimees dir.-ins. *H. Kullerkann*, abiesimees *Th. Aunapu*, kirjatõimetaja *O. Sepel*, laekur *K. Lorents*, abi *J. Lukas* j. t. Laulukoori juht *Joh. Veeber* 1928. a. pääle, pasunakoori juht *J. Kitsing* 1925. a. pääle. **J. V.**

Oodatavaid kontserte „Estonia“ kontsertsaalis

12. okt. — läti üliõpilaskoori „*Dziesmuvara*“ segakoori kontsert; juhatab *A. Abel*.

13. okt. — Tallinna konservatooriumi õpilasohtu.

14. ja 16. okt. — Endise Maria-teaatri ooperilaulja *E. Viting'i* külaskäiguetendused ooperis, 14-dal „*Juuditar*“ ja 16-dal „*Faust*“.

15. okt. — arvatavasti *Kedrov'i* vokaalkvarteti kontsert.

18. okt. — kell 4 päeval Tallinna Meestelaulu Seltsi ja *Revaler Lieder-afeli* meeskooride kontsert.

18. okt. — kell 8 õhtul *A. Arder'i* kontsert.

21. okt. — tenori *L. Sobinoff'i* kontsert.

24. või 25. okt. — Tallinna Töölismausika Ühingu kontsert.

27. okt. — arvatavasti viiulikunstniku *B. Hubermann'i* kontsert.

1. nov. — „Estonia“ juubeli puhul kontsert uutest helitöödest autorite juhatusel.

8. nov. — „*Raudami*“ segakoori kontsert *K. Leinus'e* juhatusel.

15. nov. — Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoori kontsert *V. Nerep'i* juhatusel.

21. nov. — Tallinna Rahvaülikoolide Seltsi segakoori kontsert *T. Vettik'u* juhatusel.

22. nov. — II rahvakontsert.

Lauljate Liidu teateid

Uusi koorilaulu. Lauljate Liidu kirjastusel juba lähemal ajal jätkub „Rahvakooride“ ilmumine, mis seni ainelisil põhjusil seisis. „Rahvakooride“ sisus võetakse ette muudatused. Sisuliselt „Rahvakoorides“ avaldatakse laule, mis jõukohased vähemaile kooridele. Raskemate laulude avaldamine sünnib uudes väljaandes „Eesti Laulu“ nime all. „Rahvakooride“ kui ka „Eesti Laulu“ esimeste annete ilmutist on oodata lähemal ajal. Mõlema väljaande toimetamise on Lauljate Liidu juhatus teind ülesandeks V. Nerep'ile. Kuna seni „Rahvakoorid“ odava hinna tõttu andsid suuri puudujääke, siis nüüd on Lauljate Liit paratamatult pidand hinda kõrgendama, nii maksab 1 anne „Rahvakoores“ (samuti ka „Eesti Laulu“ 4-leheküljeline anne) Lauljate Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti.

Heliloojaid palutakse saata Lauljate Liidule koorilaulude käsikirju, mille hulgast sünniks trükkimiseks sobivate laulude valimine.

X üldlaulupeo üldjuhid valis Lauljate Liidu nõukogu 27. septembri koosolekul. Üldjuhte valiti seitse, nimelt laulukoorigele: prof. J. Aavik, prof. A. Topman, L. Neuman, J. Simm, T. Vettik ja V. Nerep ning pasunakooridele R. Kull. Laulukoorigele on näh-

tud ette juhte järgmiselt: 4 üldkoorigele, 1 segakoorile ja 1 meeskoorigele. Milliseid koores keegi valituist hakkab juhatama, selle otsustavad juhid ise omavahelisel kokkuleppel. Üldjuhid säevad kokku üldlaulupeo muusikaliste eeltööde üksikasjalise kava esitamiseks liidu juhatusesele ning nõukogule, millise kava kinnitamise järel kohe alustatakse koorijuhtide instrueerimisega ja eelproovidega. Nagu prof. A. Topman L. L. teatas, ei soovi üldjuhi kohuseid endale võtta.

Üldjuhtide honoreerimise asjus liidu nõukogu asus seisukohale, et see peab olema tunduvalt väikesem möödunud laulupidude honorarist. Vastuvõetud normide järele üldjuhtide tasu kogusumma on hulga väikesem kui kulutati IX üldlaulupeoks, vaatamata sellele, et üldjuhtide arvu suurendati.

Juubelitammed Lauulupeo-platsile. Lauljate Liidu 10. a. juubeli mälestuseks istutasid liidu nõukogu ja juhatus 27. sept. Lauulupeo-platsile laululava mõlemasse otsa tammed.

Pasunakooride sektsiooni Lauljate Liidu juurde otsustas asutada liidu nõukogu, tehes sektsiooni tegeliku ellukutsumise ülesandeks liidu juhatusesele. Arvatavasti juba lähemal ajal liidu juhatus kutsus kokku liitu kuuluvate

L. L. esimees T. Vettik kastab värskeistutatud juubelitamme, abiesimees A. Olnas ja sekretär E. Ruber kaevavad mulda puujuurtele

pasunakoorede esindajad sektsiooni asutamise koosolekule. Sektsiooni ülesandeks jääb organiseerida pasunakoore Lauljate Liidu ümber, hoolitseda koorijuhtide võimete arendamise eest ja muretseda koorile jõukohast literatuuri.

Helitööd X üldlaulupeo pasunakoorede kava tarvis saatsid heliloojad kultuurkapitali helikunsti sihtkapitalile tööde ostmise tähtjaks õige rohkesti, arvult üle 15-ne. Esitatud helitööd vaatab läbi sihtkapitali muusika-komisjon ja sobivad annab Lauljate Liidule kirjastamiseks. Esimesel võimalusel liit annab noodid trükki. Igatahes jõuluks on pasunakoorel oodata esimeste uudistööde kättesaamist.

Narva vaimuliku laulupäeva kava kinnitas Lauljate Liidu juhatus. Kava on võetud korraldajate poolt vaimulikud laulud „Kirikukoori“ 10. vihust ja laulupäeva ilmaliku osa tarvis lau-

lud X üldlaulupeo üldkooride noodi- raamatust. Laulupäev kavatsetakse pidada 1932. a. 26. juunil. Laulupäeva korraldajaks on Narva Peetri kogudus.

Pärnumaale asutati Lauljate Liidu osakond 27. augustil s. a. Asutajate palvel Lauljate Liidu juhatus otsustas olla nõus osakonna asutamisega ja registreerida see kohtu- ja siseministeriumis. Neil päevil ministerium teatas, et osakond on registreeritud ja võib asuda tööle.

Lauljate Liidu põhikirja muutmine kavatsusel. Liidu nõukogu tegi ülesandeks juhatusel töötada välja järgmiseks nõukogu koosolekuks liidu põhikirja muudatuse-ettepanekud. Oleks soovitatav, et organisatsioonid, kel on soove liidu põhikirja suhtes, saadaksid endi ettepanekud kaalumiseks liidu juhatusel võimalikult lähemate nädalate jooksul.

Mitmesugust

Prl. Silvia Tobias, Rudolf Tobias'e tütreid, kes hiljuti lõpetas Berliinis konservatooriumi harfi alal, viibib

praegu kodumaal, kus korraldab rea kontserte Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Rakveres, Türil, esinedes päälle avalike kontsertide ka koolides.

Noor kunstnik on seni kõikjal leidnud sooja vastuvõtu ja ta kunst tunnustamist. Prl. Tobias sooviks meeldi jääda alaliselt Eestisse, kui peaks selguma siin elatumisvõimalusi.

Tallinlasil on võimalus kuulda teda 18. okt. Pühavaimu kirikus, kus mängib muu-seas Mozart'i C-duur ja Händeli harfikontserte. Kaastegev oreil P. Pressnikoff.

Prl. Tobias on õppind prof. M. Saali juures ja kahel korral saand Beethoveni stipendiumi osaliseks.

Möödunud hooajal palkas „Vane-muise“ teater oma operetitruupi tenori Martin Taras'e, keda reklaamiti „Eesti Caruso'na“ ja kellele ennustati ennekuulmatut edu. Nüüd aga, enne veel kui „Caruso“ õieti sai esinedagi, on teatri juhatus ja vallandand, kuna ta olévat keeldund vastu võtmast üht talle pakutud osa, mis võib mõjuda halvasti ta häälele.

Herman Känd, noorimaid eesti heliloojaid, kes kui orelikunstnikuna nii ka komponistina annab häid lootusi, on nüüd jälle tervenemas raskemast haigusest, mis pikemat aega halvatas tegevust. Lisaks ta endistele kompo-

sitsioonidele — sümfoonia, sümfooni-
line poeem „Hüljatu“, „Öölaul“ ja
„Laul Lümmadast“ — keelpillide-an-
samblile, rida omapäraseid soolo- ning
koorilaule j. m. — on tal praegu teok-
sil uus poeem suurele orkestrile,
mille kallal töötab vaheldamisi suures
möödus plaanitud ooper-müsteeriumi
kavanditega. Viimase libretto on võet-
ud eesti kirjandusest. Sügisel on
loota H. Kännu kantaadi „Taara peo“
(J. Bergmann'i sõnadel ja rahvalaulu
tekstidel) ettekandmist ühe Tallinna
koori poolt, sümfoonia-orkestri ja ba-
ritonsolisti kaastegevusel.

Tartu kõrgem muusikakool

Õppetöö Tartu kõrgemas muusika-
koolis algas esmaspäeval, 14. sept.
Uuteks õpetajaiks on: viiuli alal Evald
Turgan, kes oma hariduse saand Tal-
linna konservatooriumis, ja teoreeti-
liste ainete ning klaveri alal Olav
Roots, kes õppind Tartu kõrgemas
muusikakoolis ja lõpetand eksternina
Tallinna konservatooriumi. O. Roots'i
hoolde jääb ühtlasi ka kooli orkestri ja
laulukoori juhtimine.

Uusi õpilasi on sel semestril juurde
tulnud ligi 30, missugune arv aga veel
võib suureneda üliõpilaste arvel, kes
Tartus olles ühtlasi ka kasutavad muu-
sikaõppimise võimalust. Õpilaste üld-
sine arv kõigub 160 ümber.

Muusikakooli direktoriks on Harald
Laksberg.

Uusi oopereid

W. Braunfels — „Printsess Bram-
billa“ (esiettekanne oktoobris Hanno-
veris).

R. Heger — „Nimetu kerjus“ (märts
1932 — München).

M. Ettingen — „Dolores“.

H. Krasa — „Kihlus unes“.

K. Lilien — „Katariina Suur“ (B.
Schaw' järele).

D. Milhaud — „Maximilian“.

H. Windt — „Andromache“ (Ber-
liin).

A. Casella — „Madu-naine“ (esiette-
kanne Roomas).

Messina — „Don Quichote'i jandid“
(esiettekanne Roomas).

Toimetusele saadetud kirjandust

„*Leitfaden der Musikgeschichte Un-
garns*“ von Dr. Desider Böhm, Buda-
pest 1930.— Gebrüder Scholtz.

See 29-leheküljeline brošüür annab
lühikese, kuid kujuka ülevaate ungari
muusika arengust, alates esimeste sa-
janditega p. K. s. ja lõpetades ungari
tänapäeva nimekamate heliloojatega:
Bartók'iga ja Kodály'ga. See brošüür
ei ole mõeldud teadusliku teosena, vaid
propaganda-vahendina, ungari muusika
tutvustajana välismaal, ning sellest sei-
sukohast vaadatuna täidab hästi oma
ülesande.

Helikunstnike adresse

Tallinn:

1. **Aavik, Juhan**, prof.,
Liivalaia 25-3.
2. **Einer, Helmi**, ooperi- ja kontserdi-
laulja,
Estonia teaatrimaja, k. 8.
3. **Franz, Erica**, pianist,
Kopli tän. 26-3.
4. **Kapp-Rukteschell**, muusikakool,
Harju 17-3.
5. **Lemba, Th.** prof., pianist,
Koidula 10-2. Tel. 300-82.
6. **Mohrfeldt-Viitol, H.**, konservat. va-
nem klaveriõpet.,
V. Tartu m. 12-11.
7. **Päts, Riho**, helikunstnik,
Raua 33-15.
8. **Vaks, Julius**, trompetist, konservat.
vanem õpet.,
Loode 7-8.
9. **Vettik, Tuudur**, helikunstnik,
Tehnika 19-6.

Pärnu:

Laja, Peeter, muusikaõpetaja,
Väike Posti 4.

PÄÄ- JA VASTUTAV TOIMETAJA

RIHO PÄTS

VÄLJAANDJA

EESTI LAULJATE LIIT

TALLINN, LAI 12, TELEFON 431-82

TOIMETUS: { LEENART NEUMAN
RIHO PÄTS
TUUDUR VETTIK

Kirj. o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu m. 31. 1931.

Nina Murrik-Polonsky

Klaveristuudio (konservatooriumi kava)
Erilised grupid väike-lastele. Eratun-
nid Muusikateooria. Akkompäniment.
Ansambli mäng

Tallinn, Lühikejalg 6-2

Hugo Schüts

Viulistikunstnik. Estoonia
teaatri kontsertmeister.
Viulitunnid

Rannavärava p. 11-13

Tallinna konservatooriumi lauluõpetaja

L. Hellat-Lemba

Ooper, oratoorium, kontsertlaul
Lauluõpetaja (Itaalia kool)

Tallinn, Sõõrensi 5-15

Marg. Pomerants

Diplom. helikunstnik
Laulutunnid. Kõnetun-
nid k. 10—12 ja 5—7 igap.
Sealsamas lastegruppi-
de kuulmise arendamise
ja laulude õpetusega

Suur Roosikrantsi 5-2

A. Arder

Tallinna konservatoori-
umi lauluõpetaja. Oo-
per, oratoorium, kont-
sertlaul

Kaupmehe 11-a—8

P. PRESSNIKOFF

Kontsert — saade — tunnid
klaver ja orel

Tallinnas ja väljaspool

Tallinn, Pikk 60-8

Kõnet. 12—1 ja 4—6

Muusikariistade äri
Tallinn, Pikk t. 29

EUGEN BRANDT

Suurim ja täielikum
nootide ladu Eestis

Piaaniinod, grammofonid
j. n. e.

KLAVERITÖÖSTUS

K. SAAR

LIIVALAIA 32 TEL. (20)798

Soovitab
otse töökojast **piaaniinosid**,
mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võist-
levad välismaa kuulsam. firmade omadega

Parimaks tõenduseks — ostud ja soovitu-
sed muusika-asjatundjailt

KLAVERIHÄALESTAJAD

AUGUST PERMANN

Klaveri meister ja häälestaja
Tallinn, Endla t. 9—7 Telefon 453-26

E. USLALL

Klaveriehitaja, tehnik ja häälestaja
Tallinn, Harju t. 36—3 Telefon 443-72

Klaverihääldaja

A. MÜLLER

Tallinn, Uus t. 9, krt. 4

Tiibklaverite ja piaaniinode
parandus

Pühavaimu kirikus

18. okt. s. a. kell 6 õhtul

Silvia Tobias'e

harfi kontsert

Kaastegevad: P. Pressnikoff,
(orel) ja A. Sepp (flööt)

Kavas: Bach'i, Händel'i, Mo-
zart'i, Muffat'i, Pachelbel'i, Ra-
meau', Saint-Saëns'i ja Tobias'e
helitöid

T Ä H E L E P A N U !

„Muusikalehe“ aastakäike

I (1924), II (1925), III (1926), V (1928), VI (1929) ja VII (1930)

müüb Lauljate Liidu büroo

1. septembrist kuni 1. novembrini s. a. erakorraliselt alandatud hinnaga

Ainult 50 senti aastakäik

Muusikaleht on hädavajal. käsiraamatuks igale kultuursele muusikasõbrale, igale lauljale, koorijuhile, muusikaõpetajale ja õppivale noorsoole

TELLIDA:

LAULJATE LIIT, TALLINN, LAI T. 12

RES LOEVAD AJAKIRJA

„EESTI NOORUST“?

Noored ise, linnas ja maal, koolis ja kodus. Ajakiri käsitab noorte teotsemistulemusi koolis kodus, põllul, spordiväljal, kirjanduse, rahvakunsti, kehakultuuri ja muil endakasvatuse aladel. Ilmuvais ja ilmund numbreis hulk noorte t88 ja tegevuse kangelaste pilte, kõne- ja sullemeistreid, elupäästjaid, lavakangelasi, lüpsimeistreid jne.

Kooli- ja seltskonnategelased, sest ajakirjas on rohkesti käsitatud rahvama-jade, rahvatükkoolide, lugemislauadade, seltsi- ja koolielu, kirjanduse- ja kunsti- ning muid kul-tuuriküsimusi.

Hõimutegelased, sest ajakirja viimaseis numbreis kirjutavad soome väljapaistvad tege-lased, liivlased ning naabrimaade tegelased põhjamaalt.

Käsitöö-, põllumajandus- ja tulundusklubide tegelased, sest ajakiri toob alatasa kirjeldusi sellelt alalt.

Kõik, kes peavad lugu kodumaa omapärast ja ilust, sest ajakirjas ilmub kirjeldusi kodumaa ilusamaist kohtadest, looduskaitsest, muinsuskaitsega seotud tegevusest, rahvaluulest, rahva-tantsust jne.

„EESTI NOORUSE“ tellimine ja levitamine on kõigi arenguneelsete noorte ja noorsoosõprade aukohus. „EESTI NOORUSE“ tellimisi võtavad vastu E. v. postiasutised ja tellim.-vastuvõtjad kohtadel.

Tellimishind: aastas kr. 1.80, 1/2-aastas kr. 1.—.

Saadaval ka eelmisi aastakäike.

„EESTI NOORUSE“ toimetus ja talitus: TALLINN, LOSSI PL. 4, tel. 429-77.

Uusi laule meeskoorile

T. Vettik'u „12 meeskoorilaulu“

Hind 2 kr. 50 s., Lauljate Liidu liikm. 2 kr. 25 s.

Tallinna Meestelaulu Seltsi Laulude Kogu

17. vihk. Hind 30 senti

V. Nerep'i „3 laulu meeskoorile“

Hind 35 senti, Lauljate Liidu liikmeile 30 senti

X Üldlaulupeo meeskoorid

Hind 85 senti, Lauljate Liidu liikmeile 70 senti

Pääle selle saadaval Tallinna Meestelaulu Seltsi laulude kogud II—XVII vihuni, hinnaga 30 s. vihk

Tellimistega pöörduda

Lauljate Liidu büroole, Tallinn, Lai tän. nr. 12

Lauljate Liidu büroos on müügil järgmiste

helikunstnike pildid

1. J. Ravik	12. E. Võrk	24. R. Tobias
2. A. Lemba	13. E. Rav	25. Fr. Saebelmann
3. A. Kapp	14. T. Vettik	26. A. Thomson
4. A. Topman	15. V. Nerep	27. A. Kunileid
5. J. Simm	16. M. Saar	28. P. Süda
6. R. Kull	17. J. Jürgenson	29. K. A. Hermann
7. A. Kasemets	18. L. Neuman	30. Erika Franz
8. M. Herman	19. R. Päts	31. Hubert Anton
9. A. Läte	20. J. Tamm	32. O. Hermann
10. M. Lüdig	21. H. Eller	33. E. Mesiäinen
11. C. Kreek	22. A. Krull	34. H. ja L. Kann
	23. K. Tärnu	

Pääle selle ülesvõtteid laulupeo-platsist Tallinnas, laululavast ja IX üldlaulupeost. Kõigi eelnimetatud piltide hind à 15 senti. Saadetakse välja-postiga, kui raha ette makstud. Lunamaksuga saاتم. korral arvatakse 25 s. lunamaksu juurde.

Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 12.